

Методична вказівка до занять 1-2

Тема: Харчування людини як наука.

Дієтичні вимоги для підтримки здоров'я та розвитку організму

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.

Кількість годин – 4.

Актуальність. Повітря, вода і їжа необхідні кожній людині. Їжа дає енергію, без якої неможливе життя. Від повноцінності харчування залежать здоров'я і гарне самопочуття. Корисна і різноманітна їжа здатна запобігти розвитку багатьох захворювань. А успішне лікування вже виниклих хвороб теж немислимо без корисних для організму продуктів. До того ж, смачна їжа - одне з найбільших життєвих задоволень.

Мета.

- Вивчити вплив харчування на життєдіяльність людського організму.
- Вивчення енергетичних компонентів їжі (білків, жирів і вуглеводів).
- Вивчення впливу антихарчових речовин їжі на здоров'я людини.
- Вивчення впливу біологічно-активних і баластних речовин на здоров'я людини.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

1. Що таке живлення, поживні речовини та інші субстанції, які вони містять, їх дія, взаємодія та баланс у здорової чи хворої людини (дієтологія),
2. Дієтичні вимоги для підтримки здоров'я та розвитку організму,
3. Процеси вживання, перетравлювання, абсорбції, транспорт, утилізації та екскреції харчових субстанцій.

Базові знання, вміння, навички необхідні для вивчення теми (міждисциплінарна інтеграція)

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Фізіологія	Особливості процесів травлення
Біохімія	Компоненти їжі. Будова, роль в організмі

Основні питання:

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Основна література

1. Основи дієтології та клінічного харчування: науково-обґрунтовані підходи до раціонального харчування, нутритивної підтримки та дієтотерапії: навчальний посібник / В.В. Бабієнко, А.В. Шанигін – Одеса: Прес-кур'єр, 2025. – 460 с.

2. Алергія у дітей. Клініко-молекулярні аспекти : навч. посіб. / С.П. Кривопустов, О.П. Волосовець, М.В. Кривопустива, С.Д. Юр'єв. — К. : ВСВ «Медицина», 2025. — 151 с

Допоміжна література

1. Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. — 527 с.

2. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс] : для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми : СумДУ, 2024. — 92 с. <https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

3. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст] : для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми : СумДУ, 2017. — 24 с.

4. Методичні вказівки до проведення практичних занять на тему "Особливості харчування дорослих та дітей із серцево-судинною патологією" з дисциплін "Нутриціологія (особливості правильного харчування при різних захворюваннях)", "Сестринська практика. Практика педіатрична", "Догляд за хворими. Практика педіатрична" / уклад. : О. І. Сміян, Ю. А. Манько, О. Г. Васильєва. Суми : Сумський державний університет, 2026. 33 с.

5. Сміян О.І., Голіук К.О., Васильєва О.Г., Манько Ю.А. Зв'язок між дефіцитом вітаміну D та COVID-19. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія Медицина. 2025. Т. 33. № 2(53). С. 256–268.

6. Резніченко Ю. Г., Резніченко Н. Ю., Сміян О. І., Гиря О. М., Красько М. П., Кокайло О. І. Атопічний дерматит: шляхи оптимізації лікування із застосуванням «Біонорму» // Український журнал дерматології, венерології, косметології. 2025. № 4 (99). С. 32–40. DOI: 10.30978/UJDVK2025-4-32.

7. Methodical instructions for practical lessons on the topic “Cow’s Milk Protein Allergy (CMPA) in term and preterm infants” on the discipline “European experience in the feeding of infants / compilers: K. O. Holiuk, Ju. A. Manko. – Sumy : Sumy State University, 2024. – 18 p.

8. Smiyan OI, Taramak LV, Smiian KO, Vasilyeva OH, Vysotsky IYu, Reznynchenko YuH, Aleksakhina TO. (2024). Zinc levels in children with community-acquired pneumonia: a comparative study in the context of SARS-CoV-2 infection. Modern Pediatrics. Ukraine. 8(144): 30-33. doi: 10.15574/SP.2024.8(144).3033.

9. Loboda, A., Petrashenko, V., Man'ko, Y., Smiyan, O., Vasylieva, O., Sichnenko, P., Horbas, V., Goliuk, K., Reznichenko, Y., Reznichenko, G., & Aleksakhina, T. (2026). NUTRIGENETICS AND PERSONALIZED NUTRITION IN PEDIATRIC METABOLIC DISORDERS: GENETIC DETERMINANTS OF OBESITY AND DIABETES MELLITUS. Eastern Ukrainian Medical Journal, 14(1), 28-38. [https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14\(1\);28-38](https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14(1);28-38).

10. Popov S, Profatylo A, Turner M, Smiian O. Features of the intestinal microbiome and the level of local inflammatory response in newborns with neonatal encephalopathy. Odesa Medical Journal. 2024;3(188):45-51. DOI <https://doi.org/10.32782/2226-2008-2024-3-8>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1 www.bda.uk.com British Dietetic Association

2 www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and nutrition information

3 www.nutrition.org American Society for Nutritional Sciences

Методична вказівка до заняття 3-4

Тема. Оцінка індивідуального харчового статусу організму. Основні вимоги до організації харчування хворого.

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.
Кількість годин – 4.

Актуальність. У лікуванні хворої дитини однієї з найважливіших місць займає відповідне захворювання і індивідуальних потреб харчування . Адекватне фізіологічним можливостям лікувальне харчування сприяє відновленню функціонального стану органів і систем , створює умови для подальшого одужання дитини.

Мета. Вивчити основні вимоги до організації харчування хворої дитини , вивчити характеристики лікувальних дієт , вміти призначити відповідну захворюванню дитини дієту.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

Основні вимоги до організації харчування хворого

Роль дієтотерапії в лікуванні захворювань органів і систем .

Роль дієтотерапії в лікуванні захворювань шлунково -кишкового тракту

Роль дієтотерапії в лікуванні ензимопатій

Вплив на особливості дієтотерапії віку, особливостей захворювань

Особливості лікувальних дієт , її характеристики, показання до її призначенням

Базові знання , вміння, навички необхідні для вивчення теми (міждисциплінарна інтеграція)

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття

Теоретичні питання до заняття:

Роль дієтотерапії в лікуванні захворювань органів і систем дитини

Роль дієтотерапії в лікуванні захворювань шлунково -кишкового тракту

Роль дієтотерапії в лікуванні захворювань ензимопатій

Вплив на особливості дієтотерапії віку , особливостей захворювань

Особливості лікувальних дієт , її характеристики , показання до її призначенням

План та організаційна структура заняття:

1.Організаційні заходи - 5 хв.

2. Тестування (на платформі Mix) – 15 хв

3. Контроль та корекція вхідного контролю знань слухачів - 25 хв.

4. Вирішення клінічних кейсів, складання меню, робота з ком комп'ютерними програмами, інші види робіт – 30 хв.

5. Контроль підсумкового рівня знань, аналіз досягнення мети та завдання на наступне заняття – 5 хв.

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Основна література

3. Основи дієтології та клінічного харчування: науково-обґрунтовані підходи до раціонального харчування, нутритивної підтримки та дієтотерапії : навчальний посібник / В.В. Бабієнко, А.В. Шанигін – Одеса : Прес-кур'єр, 2025. – 460 с.

4. Алергія у дітей. Клініко-молекулярні аспекти : навч. посіб. / С.П. Кривопустов, О.П. Волосовець, М.В. Кривопустива, С.Д. Юр'єв. — К. : ВСВ «Медицина», 2025. — 151 с

Допоміжна література

11. Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. – 527 с.

12. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс] : для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми : СумДУ, 2024. — 92 с.
<https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

13. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст] : для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми : СумДУ, 2017. — 24 с.

14. Методичні вказівки до проведення практичних занять на тему "Особливості харчування дорослих та дітей із серцево-судинною патологією" з дисциплін "Нутриціологія (особливості правильного харчування при різних захворюваннях)", "Сестринська практика. Практика педіатрична", "Догляд за хворими. Практика педіатрична" / уклад. : О. І. Сміян, Ю. А. Манько, О. Г. Васильєва. Суми : Сумський державний університет, 2026. 33 с.

15. Сміян О.І., Голіук К.О., Васильєва О.Г., Манько Ю.А. Зв'язок між дефіцитом вітаміну D та COVID-19. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія Медицина. 2025. Т. 33. № 2(53). С. 256–268.

16. Резніченко Ю. Г., Резніченко Н. Ю., Сміян О. І., Гиря О. М., Красько М. П., Кокайло О. І. Атопічний дерматит: шляхи оптимізації лікування із застосуванням «Біонорму» // Український журнал дерматології, венерології, косметології. 2025. № 4 (99). С. 32–40. DOI: 10.30978/UJDVK2025-4-32.

17. Methodical instructions for practical lessons on the topic “Cow’s Milk Protein Allergy (CMPA) in term and preterm infants” on the discipline “European experience in the feeding of infants / compilers: K. O. Holiuk, Ju. A. Manko. – Sumy : Sumy State University, 2024. – 18 p.

18. Smiyan OI, Taramak LV, Smiian KO, Vasilyeva OH, Vysotsky IYu, Reznichenko YuH, Aleksakhina TO. (2024). Zinc levels in children with community-acquired pneumonia: a comparative study in the context of SARS-CoV-2 infection. Modern Pediatrics. Ukraine. 8(144): 30-33. doi: 10.15574/SP.2024.8(144).3033.

19. Loboda, A., Petrashenko, V., Man'ko, Y., Smiyan, O., Vasyliieva, O., Sichnenko, P., Horbas, V., Goliuk, K., Reznichenko, Y., Reznichenko, G., & Aleksakhina, T. (2026). NUTRIGENETICS AND PERSONALIZED NUTRITION IN PEDIATRIC METABOLIC DISORDERS: GENETIC DETERMINANTS OF OBESITY AND DIABETES MELLITUS. Eastern Ukrainian Medical Journal, 14(1), 28-38. [https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14\(1\);28-38](https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14(1);28-38).

20. Popov S, Profatylo A, Turner M, Smilian O. Features of the intestinal microbiome and the level of local inflammatory response in newborns with neonatal encephalopathy. Odesa Medical Journal. 2024;3(188):45-51. DOI <https://doi.org/10.32782/2226-2008-2024-3-8>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 1 www.bda.uk.com British Dietetic Association
- 2 www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and nutrition information
- 3 www.nutrition.org American Society for Nutritional Sciences

Методична вказівка до заняття 5.

Тема. Особливості харчування з хронічними захворюваннями шлунку, дванадцятипалої кишки.

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.
Кількість годин – 2.

Актуальність. У лікуванні хворого однієї з найважливіших місць займає харчування з хронічними захворюваннями шлунку, дванадцятипалої кишки. Адекватне фізіологічним можливостям лікувальне харчування сприяє відновленню функціонального стану органів і систем, створює умови для одужання.

Мета. Вивчити основні вимоги до організації харчування з хронічними захворюваннями шлунку, дванадцятипалої кишки, вміти призначити відповідну захворюванню дієту.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

Етіологічні чинники хронічних захворювань шлунку, дванадцятипалої кишки

Варіанти хронічних захворювань шлунку, дванадцятипалої кишки в залежності від секреторної функції

Роль дієтотерапії в лікуванні захворювань шлунку, дванадцятипалої кишки

Особливості призначення дієтотерапії при захворювань шлунку, дванадцятипалої кишки в залежності від секреторної функції

Особливості призначення дієтотерапії при в залежності від секреторної функції різного віку

Студент повинен вміти:

Діагностувати хронічні захворювання шлунку, дванадцятипалої кишки

Призначити дієту при хронічних захворюваннях шлунку, дванадцятипалої кишки при підвищеної секреції

Призначити дієту при хронічних захворюваннях шлунку, дванадцятипалої кишки при зниженої секреції

Призначити дієту при хронічних захворюваннях шлунку, дванадцятипалої кишки при загостренні

Призначити дієту при хронічних захворюваннях шлунку, дванадцятипалої кишки при ремісії

Базові знання, вміння, навички необхідні для вивчення теми (міждисциплінарна інтеграція)

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Нормальна та патологічна фізіологія	Особливості процесів травлення при патології.

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття**Теоретичні питання до заняття:**

Роль дієтотерапії в лікуванні захворювань шлунку, дванадцятипалої кишки

Вплив форми хронічних захворювань шлунку, дванадцятипалої кишки на особливості призначення дієтотерапії

Вплив на особливості дієтотерапії віку, особливостей захворювання

План та організаційна структура заняття:

1. Організаційні заходи - 5 хв.
2. Тестування (на платформі Mix) – 15 хв
3. Контроль та корекція вхідного контролю знань слухачів - 25 хв.
4. Вирішення клінічних кейсів, складання меню, робота з ком'ютерними програмами, інші види робіт – 30 хв.
5. Контроль підсумкового рівня знань, аналіз досягнення мети та завдання на наступне заняття – 5 хв.

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Основна література

5. Основи дієтології та клінічного харчування: науково-обґрунтовані підходи до раціонального харчування, нутритивної підтримки та дієтотерапії : навчальний посібник / В.В. Бабієнко, А.В. Шанигін – Одеса : Прес-кур'єр, 2025. – 460 с.

6. Алергія у дітей. Клініко-молекулярні аспекти : навч. посіб. / С.П. Кривоустов, О.П. Волосовець, М.В. Кривоустова, С.Д. Юр'єв. — К. : ВСВ «Медицина», 2025. — 151 с

Допоміжна література

21. Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. – 527 с.

22. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс] : для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми : СумДУ, 2024. — 92 с.
<https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

23. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст] : для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми : СумДУ, 2017. — 24 с.

24. Методичні вказівки до проведення практичних занять на тему "Особливості харчування дорослих та дітей із серцево-судинною патологією" з дисципліни "Нутриціологія"

(особливості правильного харчування при різних захворюваннях)", "Сестринська практика. Практика педіатрична", "Догляд за хворими. Практика педіатрична" / уклад. : О. І. Сміян, Ю. А. Манько, О. Г. Васильєва. Суми : Сумський державний університет, 2026. 33 с.

25. Сміян О.І., Голюк К.О., Васильєва О.Г., Манько Ю.А. Зв'язок між дефіцитом вітаміну D та COVID-19. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія Медицина. 2025. Т. 33. № 2(53). С. 256–268.

26. Резніченко Ю. Г., Резніченко Н. Ю., Сміян О. І., Гиря О. М., Красько М. П., Кокайло О. І. Атопічний дерматит: шляхи оптимізації лікування із застосуванням «Біонорму» // Український журнал дерматології, венерології, косметології. 2025. № 4 (99). С. 32–40. DOI: 10.30978/UJDVK2025-4-32.

27. Methodical instructions for practical lessons on the topic “Cow’s Milk Protein Allergy (CMPA) in term and preterm infants” on the discipline “European experience in the feeding of infants / compilers: K. O. Holiuk, Ju. A. Manko. – Sumy : Sumy State University, 2024. – 18 p.

28. Smiyan OI, Taramak LV, Smiian KO, Vasilyeva OH, Vysotsky IYu, Reznichenko YuH, Aleksakhina TO. (2024). Zinc levels in children with community-acquired pneumonia: a comparative study in the context of SARS-CoV-2 infection. Modern Pediatrics. Ukraine. 8(144): 30-33. doi: 10.15574/SP.2024.8(144).3033.

29. Loboda, A., Petrashenko, V., Man'ko, Y., Smiyan, O., Vasylieva, O., Sichnenko, P., Horbas, V., Goliuk, K., Reznichenko, Y., Reznichenko, G., & Aleksakhina, T. (2026). NUTRIGENETICS AND PERSONALIZED NUTRITION IN PEDIATRIC METABOLIC DISORDERS: GENETIC DETERMINANTS OF OBESITY AND DIABETES MELLITUS. Eastern Ukrainian Medical Journal, 14(1), 28-38. [https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14\(1\);28-38](https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14(1);28-38).

30. Popov S, Profatylo A, Turner M, Smiian O. Features of the intestinal microbiome and the level of local inflammatory response in newborns with neonatal encephalopathy. Odesa Medical Journal. 2024;3(188):45-51. DOI <https://doi.org/10.32782/2226-2008-2024-3-8>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 1 www.bda.uk.com British Dietetic Association
- 2 www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and nutrition information
- 3 www.nutrition.org American Society for Nutritional Sciences

Методична вказівка до заняття 6.

Тема. Особливості харчування хворого з хронічними захворюваннями жовчних шляхів і печінки.

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.
Кількість годин – 2.

Актуальність. У лікуванні хворого однієї з найважливіших місць займає харчування з хронічними захворюваннями жовчних шляхів і печінки. Адекватне фізіологічним можливостям харчування сприяє відновленню функціонального стану органів і систем, створює умови для лікування захворювання.

Мета. Вивчити основні вимоги до організації харчування хворого з хронічними захворюваннями жовчних шляхів і печінки, вміти призначити відповідну дієту.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

Етіологічні чинники хронічних захворювань жовчних шляхів і печінки

Патогенетичні ланцюги розвитку ураження нутрітивних порушень при хронічних захворюваннях жовчних шляхів і печінки

Головний принцип і завдання харчування при хронічних захворюваннях жовчних шляхів і

печінки

Перелік продуктів, що рекомендуються при хронічних захворюваннях жовчних шляхів і печінки

Студент повинен вміти :

Призначити харчування при хронічних захворюваннях жовчних шляхів і печінки

Дати рекомендації щодо обмеження продуктів харчування

Призначити тривалість призначення дієти

Призначити продукти харчування з ліпотропними властивостями

Базові знання, вміння, навички необхідні для вивчення теми (міждисциплінарна інтеграція)

Назви попередніх дисциплін

Нормальна та патологічна фізіологія

Біохімія

Отримані навички

Особливості процесів травлення при патології.

Компоненти їжі. Будова, роль в організмі

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття

Теоретичні питання до заняття:

Головні симптоми при хронічних захворюваннях жовчних шляхів і печінки

Етапи харчування при хронічних захворюваннях жовчних шляхів і печінки в залежності ступеню тяжкості захворювання

Перелік продуктів, що рекомендуються при хронічних захворюваннях жовчних шляхів і печінки

Перелік продуктів, що не рекомендуються при хронічних захворюваннях жовчних шляхів і печінки

План та організаційна структура заняття:

1. Організаційні заходи - 5 хв.

2. Тестування (на платформі Міх) – 15 хв

3. Контроль та корекція вхідного контролю знань слухачів - 25 хв.

4. Вирішення клінічних кейсів, складання меню, робота з комп'ютерними програмами, інші види робіт – 30 хв.

5. Контроль підсумкового рівня знань, аналіз досягнення мети та завдання на наступне заняття – 5 хв.

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Основна література

7. Основи дієтології та клінічного харчування: науково-обґрунтовані підходи до раціонального харчування, нутритивної підтримки та дієтотерапії : навчальний посібник / В.В. Бабієнко, А.В. Шанигін – Одеса : Прес-кур'єр, 2025. – 460 с.

8. Алергія у дітей. Клініко-молекулярні аспекти : навч. посіб. / С.П. Кривоустов, О.П. Волосовець, М.В. Кривоустова, С.Д. Юр'єв. — К. : ВСВ «Медицина», 2025. — 151 с

Допоміжна література

31. Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. – 527 с.
32. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс] : для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми : СумДУ, 2024. — 92 с. <https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>
33. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст] : для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми : СумДУ, 2017. — 24 с.
34. Методичні вказівки до проведення практичних занять на тему "Особливості харчування дорослих та дітей із серцево-судинною патологією" з дисциплін "Нутриціологія (особливості правильного харчування при різних захворюваннях)", "Сестринська практика. Практика педіатрична", "Догляд за хворими. Практика педіатрична" / уклад. : О. І. Сміян, Ю. А. Манько, О. Г. Васильєва. Суми : Сумський державний університет, 2026. 33 с.
35. Сміян О.І., Голюк К.О., Васильєва О.Г., Манько Ю.А. Зв'язок між дефіцитом вітаміну D та COVID-19. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія Медицина. 2025. Т. 33. № 2(53). С. 256–268.
36. Резніченко Ю. Г., Резніченко Н. Ю., Сміян О. І., Гиря О. М., Красько М. П., Кокайло О. І. Атопічний дерматит: шляхи оптимізації лікування із застосуванням «Біонорму» // Український журнал дерматології, венерології, косметології. 2025. № 4 (99). С. 32–40. DOI: 10.30978/UJDVK2025-4-32.
37. Methodical instructions for practical lessons on the topic “Cow’s Milk Protein Allergy (CMPA) in term and preterm infants” on the discipline “European experience in the feeding of infants / compilers: K. O. Holiuk, Ju. A. Manko. – Sumy : Sumy State University, 2024. – 18 p.
38. Smiyan OI, Taramak LV, Smiian KO, Vasilyeva OH, Vysotsky IYu, Reznichenko YuH, Aleksakhina TO. (2024). Zinc levels in children with community-acquired pneumonia: a comparative study in the context of SARS-CoV-2 infection. Modern Pediatrics. Ukraine. 8(144): 30-33. doi: 10.15574/SP.2024.8(144).3033.
39. Loboda, A., Petrashenko, V., Man'ko, Y., Smiyan, O., Vasyliieva, O., Sichnenko, P., Horbas, V., Goliuk, K., Reznichenko, Y., Reznichenko, G., & Aleksakhina, T. (2026). NUTRIGENETICS AND PERSONALIZED NUTRITION IN PEDIATRIC METABOLIC DISORDERS: GENETIC DETERMINANTS OF OBESITY AND DIABETES MELLITUS. Eastern Ukrainian Medical Journal, 14(1), 28-38. [https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14\(1\):28-38](https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14(1):28-38).
40. Popov S, Profatylo A, Turner M, Smiian O. Features of the intestinal microbiome and the level of local inflammatory response in newborns with neonatal encephalopathy. Odesa Medical Journal. 2024;3(188):45-51. DOI <https://doi.org/10.32782/2226-2008-2024-3-8>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 1 www.bda.uk.com British Dietetic Association
- 2 www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and nutrition information
- 3 www.nutrition.org American Society for Nutritional Sciences

Тема 7. Профілактичне харчування при залізодефіцитній анемії.

Кількість годин – 2.

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.

Актуальність. У лікуванні хворої дитини однієї з найважливіших місць займає профілактичне харчування дітей з анемією. Адекватне фізіологічним можливостям профілактичне харчування сприяє відновленню функціонального стану органів і систем, створює умови для попередження захворювання.

Мета. Вивчити основні вимоги до організації профілактичного харчування дітей з анемією, вміти призначити відповідну захворюванню дієту.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

Етіологічні чинники анемії

Фактори ризику анемії

Роль профілактичної дієтотерапії в попередженні анемії

Розподіл харчових продуктів в залежності від вмісту заліза

Студент повинен вміти :

Діагностувати фактори ризику анемії

Призначити раціональне харчування дитині з факторами ризику анемії

Призначити харчові продукти в залежності від вмісту заліза

Призначити харчові продукти, необхідні для засвоєння заліза

Базові знання, вміння, навички необхідні для вивчення теми (міждисциплінарна інтеграція)

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Догляд за дітьми	Особливості здорової та хворої дитини
Пропедевтика дитячого віку	Правила призначення, контролю вигодовування і харчування дітей різного віку

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття

Теоретичні питання до заняття:

Роль профілактичної дієтотерапії в попередженні анемії

Фактори ризику анемії

Розподіл харчових продуктів в залежності від вмісту заліза

Харчові продукти, що поліпшують всмоктування заліза

Харчові продукти, що поліпшують засвоєння заліза

План та організаційна структура заняття:

1. Організаційні заходи - 5 хв.

2. Тестування (на платформі Міх) – 15 хв

3. Контроль та корекція вхідного контролю знань слухачів - 25 хв.

4. Вирішення клінічних кейсів, складання меню, робота з ком'ютерними програмами, інші види робіт – 30 хв.

5. Контроль підсумкового рівня знань, аналіз досягнення мети та завдання на наступне заняття – 5 хв.

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Основна література

9. Основи дієтології та клінічного харчування: науково-обґрунтовані підходи до раціонального харчування, нутритивної підтримки та дієтотерапії: навчальний посібник / В.В. Бабієнко, А.В. Шанигін – Одеса: Прес-кур'єр, 2025. – 460 с.

10. Алергія у дітей. Клініко-молекулярні аспекти: навч. посіб. / С.П. Кривопустов, О.П. Волосовець, М.В. Кривопустива, С.Д. Юр'єв. — К.: ВСВ «Медицина», 2025. — 151 с

Допоміжна література

41. Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. – 527 с.

42. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс]: для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми: СумДУ, 2024. — 92 с.
<https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

43. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст]: для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми: СумДУ, 2017. — 24 с.

44. Методичні вказівки до проведення практичних занять на тему "Особливості харчування дорослих та дітей із серцево-судинною патологією" з дисциплін "Нутриціологія (особливості правильного харчування при різних захворюваннях)", "Сестринська практика. Практика педіатрична", "Догляд за хворими. Практика педіатрична" / уклад.: О. І. Сміян, Ю. А. Манько, О. Г. Васильєва. Суми: Сумський державний університет, 2026. 33 с.

45. Сміян О.І., Голіук К.О., Васильєва О.Г., Манько Ю.А. Зв'язок між дефіцитом вітаміну D та COVID-19. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія Медицина. 2025. Т. 33. № 2(53). С. 256–268.

46. Резніченко Ю. Г., Резніченко Н. Ю., Сміян О. І., Гиря О. М., Красько М. П., Кокайло О. І. Атопічний дерматит: шляхи оптимізації лікування із застосуванням «Біонорму» // Український журнал дерматології, венерології, косметології. 2025. № 4 (99). С. 32–40. DOI: 10.30978/UJDVK2025-4-32.

47. Methodical instructions for practical lessons on the topic “Cow’s Milk Protein Allergy (CMPA) in term and preterm infants” on the discipline “European experience in the feeding of infants / compilers: K. O. Holiuk, Ju. A. Manko. – Sumy: Sumy State University, 2024. – 18 p.

48. Smiyan OI, Taramak LV, Smiian KO, Vasilyeva OH, Vysotsky IYu, Reznichenko YuH, Aleksakhina TO. (2024). Zinc levels in children with community-acquired pneumonia: a comparative study in the context of SARS-CoV-2 infection. Modern Pediatrics. Ukraine. 8(144): 30-33. doi: 10.15574/SP.2024.8(144).3033.

49. Loboda, A., Petrashenko, V., Man'ko, Y., Smiyan, O., Vasylijeva, O., Sichnenko, P., Horbas, V., Goliuk, K., Reznichenko, Y., Reznichenko, G., & Aleksakhina, T. (2026). NUTRIGENETICS AND PERSONALIZED NUTRITION IN PEDIATRIC METABOLIC DISORDERS: GENETIC DETERMINANTS OF OBESITY AND DIABETES MELLITUS. Eastern Ukrainian Medical Journal, 14(1), 28-38. [https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14\(1\);28-38](https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14(1);28-38).

50. Popov S, Profatylo A, Turner M, Smiian O. Features of the intestinal microbiome and the level of local inflammatory response in newborns with neonatal encephalopathy. Odesa Medical Journal. 2024;3(188):45-51. DOI <https://doi.org/10.32782/2226-2008-2024-3-8>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1 www.bda.uk.com British Dietetic Association

- 2 www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and nutrition information
- 3 www.nutrition.org American Society for Nutritional Sciences

Методична вказівка до заняття 8.

Тема. Лікувальне харчування при ожирінні.

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.

Кількість годин – 2.

Актуальність. У лікуванні хворого однієї з найважливіших місць займає харчування з ожирінням. Адекватне фізіологічним можливостям лікувальне харчування сприяє відновленню функціонального стану органів і систем, створює умови для одужання.

Мета. Вивчити основні вимоги до організації харчування хворого з ожирінням, вміти призначити відповідну захворюванню і її ступеню дієту.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

Етіологічні чинники ожиріння

Ступені ожиріння

Роль дієтотерапії в лікуванні ожиріння

Особливості призначення дієтотерапії при ожирінні різного ступеню

Особливості призначення дієтотерапії при ожирінні дітей різного віку

Студент повинен вміти:

Діагностувати ожиріння і її ступінь

Призначити дієту при ожирінні 1 ступеня

Призначити дієту при ожирінні 2 ступеня

Призначити дієту при ожирінні 3 ступеня

Призначити дієту при ожирінні 4 ступеня

Базові знання, вміння, навички необхідні для вивчення теми (міждисциплінарна інтеграція)

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Нормальна та патологічна фізіологія	Особливості процесів травлення при патології.
Біохімія	Компоненти їжі. Будова, роль в організмі

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття

Теоретичні питання до заняття:

Роль дієтотерапії в лікуванні ожиріння

Вплив ступеню ожиріння на особливості призначення дієтотерапії

Вплив на особливості дієтотерапії віку, особливостей захворювання

План та організаційна структура заняття:

1. Організаційні заходи - 5 хв.

2. Тестування (на платформі Mix) – 15 хв

3. Контроль та корекція вхідного контролю знань слухачів - 25 хв.

4. Вирішення клінічних кейсів, складання меню, робота з комп'ютерними програмами, інші види робіт – 30 хв.

5. Контроль підсумкового рівня знань, аналіз досягнення мети та завдання на наступне заняття – 5 хв.

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Основна література

11. Основи дієтології та клінічного харчування: науково-обґрунтовані підходи до раціонального харчування, нутритивної підтримки та дієтотерапії : навчальний посібник / В.В. Бабієнко, А.В. Шанигін – Одеса : Прес-кур'єр, 2025. – 460 с.

12. Алергія у дітей. Клініко-молекулярні аспекти : навч. посіб. / С.П. Кривопустов, О.П. Волосовець, М.В. Кривопустиова, С.Д. Юр'єв. — К. : ВСВ «Медицина», 2025. — 151 с

Допоміжна література

51. Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. – 527 с.

52. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс] : для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми : СумДУ, 2024. — 92 с.
<https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

53. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст] : для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми : СумДУ, 2017. — 24 с.

54. Методичні вказівки до проведення практичних занять на тему "Особливості харчування дорослих та дітей із серцево-судинною патологією" з дисциплін "Нутриціологія (особливості правильного харчування при різних захворюваннях)", "Сестринська практика. Практика педіатрична", "Догляд за хворими. Практика педіатрична" / уклад. : О. І. Сміян, Ю. А. Манько, О. Г. Васильєва. Суми : Сумський державний університет, 2026. 33 с.

55. Сміян О.І., Голюк К.О., Васильєва О.Г., Манько Ю.А. Зв'язок між дефіцитом вітаміну D та COVID-19. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія Медицина. 2025. Т. 33. № 2(53). С. 256–268.

56. Резніченко Ю. Г., Резніченко Н. Ю., Сміян О. І., Гиря О. М., Красько М. П., Кокайло О. І. Атопічний дерматит: шляхи оптимізації лікування із застосуванням «Біонорму» // Український журнал дерматології, венерології, косметології. 2025. № 4 (99). С. 32–40. DOI: 10.30978/UJDVK2025-4-32.

57. Methodical instructions for practical lessons on the topic “Cow’s Milk Protein Allergy (CMPA) in term and preterm infants” on the discipline “European experience in the feeding of infants / compilers: K. O. Holiuk, Ju. A. Manko. – Sumy : Sumy State University, 2024. – 18 p.

58. Smiyan OI, Taramak LV, Smiian KO, Vasilyeva OH, Vysotsky IYu, Reznichenko YuH, Aleksakhina TO. (2024). Zinc levels in children with community-acquired pneumonia: a comparative study in the context of SARS-CoV-2 infection. Modern Pediatrics. Ukraine. 8(144): 30-33. doi: 10.15574/SP.2024.8(144).3033.

59. Loboda, A., Petrashenko, V., Man'ko, Y., Smiyan, O., Vasylieva, O., Sichnenko, P., Horbas, V., Goliuk, K., Reznichenko, Y., Reznichenko, G., & Aleksakhina, T. (2026). NUTRIGENETICS AND PERSONALIZED NUTRITION IN PEDIATRIC METABOLIC DISORDERS: GENETIC DETERMINANTS OF OBESITY AND DIABETES MELLITUS. Eastern Ukrainian Medical Journal, 14(1), 28-38. [https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14\(1\);28-38](https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14(1);28-38).

60. Popov S, Profatylo A, Turner M, Smiian O. Features of the intestinal microbiome and the level of local inflammatory response in newborns with neonatal encephalopathy. Odesa Medical Journal. 2024;3(188):45-51. DOI <https://doi.org/10.32782/2226-2008-2024-3-8>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 1 www.bda.uk.com British Dietetic Association
- 2 www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and nutrition information
- 3 www.nutrition.org American Society for Nutritional Sciences

Методична вказівка до заняття 9

Тема. Харчування з інсулінзалежним цукровим діабетом.

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.

Кількість годин – 2.

Актуальність. У лікуванні хворого однієї з найважливіших місць займає харчування з інсулінзалежним цукровим діабетом. Адекватне фізіологічним можливостям харчування сприяє відновленню функціонального стану органів і систем, створює умови для лікування захворювання.

Мета. Вивчити основні вимоги до організації харчування хворого з інсулінзалежним цукровим діабетом, вміти призначити відповідну дієту.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

Етіологічні чинники при розвитку інсулінзалежного цукрового діабету

Патогенетичні ланцюги розвитку ураження нутрітивних порушень при розвитку інсулінзалежного цукрового діабету

Головний принцип і завдання харчування при розвитку інсулінзалежного цукрового діабету

Перелік продуктів, що рекомендуються при розвитку інсулінзалежного цукрового діабету

Студент повинен вміти :

Призначити харчування при розвитку інсулінзалежного цукрового діабету

Дати рекомендації щодо обмеження продуктів харчування

Призначити і вказати тривалість дієти при цукровому діабеті

Призначити водно – сольовий режим при розвитку інсулінзалежного цукрового діабету

Базові знання, вміння, навички необхідні для вивчення теми (міждисциплінарна інтеграція)

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Догляд за дітьми	Особливості здорової та хворої дитини
Пропедевтика дитячого віку	Правила призначення, контролю вигодовування і харчування дітей різного віку

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття

Теоретичні питання до заняття:

Головні симптоми при розвитку інсулінзалежного цукрового діабету

Етапи харчування при розвитку інсулінзалежного цукрового діабету

Перелік продуктів, що рекомендуються при розвитку інсулінзалежного цукрового діабету

Перелік продуктів, що не рекомендуються при розвитку інсулінзалежного цукрового діабету

План та організаційна структура заняття:

1. Організаційні заходи - 5 хв.

2. Тестування (на платформі Міх) – 15 хв

3. Контроль та корекція вхідного контролю знань слухачів - 25 хв.

4. Вирішення клінічних кейсів, складання меню, робота з ком'ютерними програмами, інші види робіт – 30 хв.

5. Контроль підсумкового рівня знань, аналіз досягнення мети та завдання на наступне заняття – 5 хв.

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Основна література

13. Основи дієтології та клінічного харчування: науково-обґрунтовані підходи до раціонального харчування, нутритивної підтримки та дієтотерапії: навчальний посібник / В.В. Бабієнко, А.В. Шанигін – Одеса: Прес-кур'єр, 2025. – 460 с.

14. Алергія у дітей. Клініко-молекулярні аспекти: навч. посіб. / С.П. Кривопустов, О.П. Волосовець, М.В. Кривопустова, С.Д. Юр'єв. — К.: ВСВ «Медицина», 2025. — 151 с

Допоміжна література

61. Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. – 527 с.

62. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс]: для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми: СумДУ, 2024. — 92 с.
<https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

63. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст]: для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми: СумДУ, 2017. — 24 с.

64. Методичні вказівки до проведення практичних занять на тему "Особливості харчування дорослих та дітей із серцево-судинною патологією" з дисциплін "Нутриціологія (особливості правильного харчування при різних захворюваннях)", "Сестринська практика.

Практика педіатрична", "Догляд за хворими. Практика педіатрична" / уклад. : О. І. Сміян, Ю. А. Манько, О. Г. Васильєва. Суми : Сумський державний університет, 2026. 33 с.

65. Сміян О.І., Голюк К.О., Васильєва О.Г., Манько Ю.А. Зв'язок між дефіцитом вітаміну D та COVID-19. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія Медицина. 2025. Т. 33. № 2(53). С. 256–268.

66. Резніченко Ю. Г., Резніченко Н. Ю., Сміян О. І., Гиря О. М., Красько М. П., Кокайло О. І. Атопічний дерматит: шляхи оптимізації лікування із застосуванням «Біонорму» // Український журнал дерматології, венерології, косметології. 2025. № 4 (99). С. 32–40. DOI: 10.30978/UJDVK2025-4-32.

67. Methodical instructions for practical lessons on the topic “Cow’s Milk Protein Allergy (CMPA) in term and preterm infants” on the discipline “European experience in the feeding of infants / compilers: K. O. Holiuk, Ju. A. Manko. – Sumy : Sumy State University, 2024. – 18 p.

68. Smiyan OI, Taramak LV, Smiian KO, Vasilyeva OH, Vysotsky IYu, Reznynchenko YuH, Aleksakhina TO. (2024). Zinc levels in children with community-acquired pneumonia: a comparative study in the context of SARS-CoV-2 infection. Modern Pediatrics. Ukraine. 8(144): 30-33. doi: 10.15574/SP.2024.8(144).3033.

69. Loboda, A., Petrashenko, V., Man’ko, Y., Smiyan, O., Vasylieva, O., Sichnenko, P., Horbas, V., Goliuk, K., Reznichenko, Y., Reznichenko, G., & Aleksakhina, T. (2026). NUTRIGENETICS AND PERSONALIZED NUTRITION IN PEDIATRIC METABOLIC DISORDERS: GENETIC DETERMINANTS OF OBESITY AND DIABETES MELLITUS. Eastern Ukrainian Medical Journal, 14(1), 28-38. [https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14\(1\);28-38](https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14(1);28-38).

70. Popov S, Profatylo A, Turner M, Smiian O. Features of the intestinal microbiome and the level of local inflammatory response in newborns with neonatal encephalopathy. Odesa Medical Journal. 2024;3(188):45-51. DOI <https://doi.org/10.32782/2226-2008-2024-3-8>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 1 www.bda.uk.com British Dietetic Association
- 2 www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and nutrition information
- 3 www.nutrition.org American Society for Nutritional Sciences

Методична вказівка до теми 10

Тема: «Особливості вигодовування дитини грудного віку. Лактація. Кількісна та якісна характеристика грудного молока. Техніка грудного вигодовування. Переваги грудного вигодовування. Техніка прикладання до грудей. Основні правила введення пригодовування.»

Кількість годин – 2.

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.

Актуальність. Раціональне харчування дітей грудного віку є одним із найважливіших чинників забезпечення нормального росту, фізичного та нервово-психічного розвитку, формування імунітету й профілактики аліментарно-залежних захворювань. Оптимальне вигодовування у перші 1000 днів життя сприяє зниженню захворюваності та смертності дітей, забезпечує гармонійний розвиток організму й формує передумови для збереження здоров'я впродовж життя.

Мета. Вивчити основні принципи організації раціонального харчування дітей грудного віку відповідно до сучасних рекомендацій.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

- фізіологічні особливості травної системи дітей грудного віку;
- сучасні принципи природного, штучного та змішаного вигодовування;
- переваги грудного вигодовування для дитини та матері;
- принципи введення прикорму, строки та послідовність введення основних продуктів;
- добові потреби дітей грудного віку в енергії, білках, жирах, вуглеводах, вітамінах і мінеральних речовинах;
- основні помилки при вигодовуванні дітей грудного віку та методи їх профілактики.

Студент повинен вміти:

- оцінити характер вигодовування дитини грудного віку;
- визначити добову потребу дитини в основних харчових речовинах;
- скласти рекомендації щодо природного, змішаного або штучного вигодовування;
- скласти одноденне меню для дитини грудного віку;
- надати рекомендації щодо своєчасного введення прикорму;
- оцінити адекватність харчування відповідно до віку та фізичного розвитку дитини.

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття

Теоретичні питання до заняття:

- Переваги природного вигодовування та сучасні рекомендації щодо його організації.
- Показання до змішаного та штучного вигодовування.
- Види дитячих молочних сумішей та принципи їх вибору.
- Основні принципи введення прикорму, строки та послідовність введення продуктів.
- Добові потреби дітей грудного віку в основних нутрієнтах та енергії.
- Профілактика аліментарно-залежних порушень у дітей першого року життя.
- Правила введення прикорму; строку введення окремих харчових продуктів.
- Типові помилки при вигодовуванні дітей грудного віку та їх профілактика.

План та організаційна структура заняття:

1. Організаційні заходи - 5 хв.
2. Тестування (на платформі Mix) – 15 хв
3. Контроль та корекція вхідного контролю знань слухачів - 25 хв.
4. Вирішення клінічних кейсів, складання меню, робота з ком'ютерними програмами, інші види робіт – 30 хв.
5. Контроль підсумкового рівня знань, аналіз досягнення мети та завдання на наступне заняття – 5 хв.

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Основна література

15. Основи дієтології та клінічного харчування: науково- обґрунтовані підходи до раціонального харчування, нутри- тивної підтримки та дієтотерапії : навчальний посібник / В.В. Бабієнко, А.В. Шанигін – Одеса : Прес-кур'єр, 2025. – 460 с.

16. Алергія у дітей. Клініко-молекулярні аспекти: навч. посіб. / С.П. Кривопустов, О.П. Волосовець, М.В. Кривопустива — К. : ВСВ «Медицина», 2025. — 151 с.

Допоміжна література

71. Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. — 527 с.

72. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс]: для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми: СумДУ, 2024. — 92 с. <https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

73. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст] : для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми: СумДУ, 2017. — 24 с.

74. Методичні вказівки до проведення практичних занять на тему "Особливості харчування дорослих та дітей із серцево-судинною патологією" з дисциплін "Нутриціологія (особливості правильного харчування при різних захворюваннях)", "Сестринська практика. Практика педіатрична", "Догляд за хворими. Практика педіатрична" / уклад. : О. І. Сміян, Ю. А. Манько, О. Г. Васильєва. Суми : Сумський державний університет, 2026. 33 с.

75. Сміян О.І., Голюк К.О., Васильєва О.Г., Манько Ю.А. Зв'язок між дефіцитом вітаміну D та COVID-19. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія Медицина. 2025. Т. 33. № 2(53). С. 256–268.

76. Резніченко Ю. Г., Резніченко Н. Ю., Сміян О. І., Гиря О. М., Красько М. П., Кокайло О. І. Атопічний дерматит: шляхи оптимізації лікування із застосуванням «Біонорму» // Український журнал дерматології, венерології, косметології. 2025. № 4 (99). С. 32–40. DOI: 10.30978/UJDVK2025-4-32.

77. Methodical instructions for practical lessons on the topic “Cow’s Milk Protein Allergy (CMPA) in term and preterm infants” on the discipline “European experience in the feeding of infants / compilers: K. O. Holiuk, Ju. A. Manko. – Sumy : Sumy State University, 2024. – 18 p.

78. Smiyan OI, Taramak LV, Smiian KO, Vasilyeva OH, Vysotsky IYu, Reznichenko YuH, Aleksakhina TO. (2024). Zinc levels in children with community-acquired pneumonia: a comparative study in the context of SARS-CoV-2 infection. Modern Pediatrics. Ukraine. 8(144): 30-33. doi: 10.15574/SP.2024.8(144).3033.

79. Loboda, A., Petrashenko, V., Man'ko, Y., Smiyan, O., Vasylijeva, O., Sichnenko, P., Horbas, V., Goliuk, K., Reznichenko, Y., Reznichenko, G., & Aleksakhina, T. (2026). NUTRIGENETICS AND PERSONALIZED NUTRITION IN PEDIATRIC METABOLIC DISORDERS: GENETIC DETERMINANTS OF OBESITY AND DIABETES MELLITUS. Eastern Ukrainian Medical Journal, 14(1), 28-38. [https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14\(1\);28-38](https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14(1);28-38).

80. Popov S, Profatylo A, Turner M, Smiian O. Features of the intestinal microbiome and the level of local inflammatory response in newborns with neonatal encephalopathy. Odesa Medical Journal. 2024;3(188):45-51. DOI <https://doi.org/10.32782/2226-2008-2024-3-8>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 1 www.bda.uk.com British Dietetic Association
- 2 www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and nutrition information
- 3 www.nutrition.org American Society for Nutritional Sciences

Методична вказівка до заняття №11.

Тема. Особливості харчування хворого з хронічними захворюваннями підшлункової залози.

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.

Кількість годин – 2.

Актуальність. У лікуванні хворого однієї з найважливіших місць займає харчування з хронічними захворюваннями підшлункової залози. Адекватне фізіологічним можливостям харчування сприяє відновленню функціонального стану органів і систем, створює умови для лікування захворювання.

Мета. Вивчити основні вимоги до організації харчування з хронічними захворюваннями підшлункової залози, вміти призначити відповідну дієту.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

Етіологічні чинники хронічних захворювань підшлункової залози

Патогенетичні ланцюги розвитку ураження нутритивних порушень при хронічних захворюваннях підшлункової залози

Головний принцип і завдання харчування при хронічних захворюваннях підшлункової залози

Перелік продуктів, що рекомендуються при хронічних захворюваннях підшлункової залози

Студент повинен вміти:

Призначити харчування при хронічних захворюваннях підшлункової залози

Дати рекомендації щодо обмеження продуктів харчування

Призначити тривалість призначення дієти

Призначити період голодування при значному больовому синдромі

Базові знання, вміння, навички необхідні для вивчення теми
(міждисциплінарна інтеграція)

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Нормальна та патологічна фізіологія	Особливості процесів травлення при патології.
Біохімія	Компоненти їжі. Будова, роль в організмі

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття

Теоретичні питання до заняття:

Головні симптоми при хронічних захворюваннях підшлункової залози

Етапи харчування при хронічних захворюваннях підшлункової залози в залежності ступеню тяжкості захворювання

Перелік продуктів, що рекомендуються при хронічних захворюваннях підшлункової залози

Перелік продуктів, що не рекомендуються при хронічних захворюваннях підшлункової залози

План та організаційна структура заняття:

1. Організаційні заходи - 5 хв.

2. Тестування (на платформі Міх) – 15 хв

3. Контроль та корекція вхідного контролю знань слухачів - 25 хв.

4. Вирішення клінічних кейсів, складання меню, робота з ком'ютерними програмами, інші види робіт – 30 хв.

5. Контроль підсумкового рівня знань, аналіз досягнення мети та завдання на наступне заняття – 5 хв.

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Основна література

17. Основи дієтології та клінічного харчування: науково- обґрунтовані підходи до раціонального харчування, нутри- тивної підтримки та дієтотерапії : навчальний посібник / В.В. Бабієнко, А.В. Шанигін – Одеса : Прес-кур'єр, 2025. – 460 с.

18. Алергія у дітей. Клініко-молекулярні аспекти : навч. посіб. / С.П. Кривопустов, О.П. Волосовець, М.В. Кривопустова, С.Д. Юр'єв. — К. : ВСВ «Медицина», 2025. — 151 с

Допоміжна література

81. Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. – 527 с.

82. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс] : для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми : СумДУ, 2024. — 92 с.
<https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

83. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст] : для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми : СумДУ, 2017. — 24 с.

84. Методичні вказівки до проведення практичних занять на тему "Особливості харчування дорослих та дітей із серцево-судинною патологією" з дисциплін "Нутриціологія (особливості правильного харчування при різних захворюваннях)", "Сестринська практика. Практика педіатрична", "Догляд за хворими. Практика педіатрична" / уклад. : О. І. Сміян, Ю. А. Манько, О. Г. Васильєва. Суми : Сумський державний університет, 2026. 33 с.

85. Сміян О.І., Голюк К.О., Васильєва О.Г., Манько Ю.А. Зв'язок між дефіцитом вітаміну D та COVID-19. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія Медицина. 2025. Т. 33. № 2(53). С. 256–268.

86. Резніченко Ю. Г., Резніченко Н. Ю., Сміян О. І., Гиря О. М., Красько М. П., Кокайло О. І. Атопічний дерматит: шляхи оптимізації лікування із застосуванням «Біонорму» // Український журнал дерматології, венерології, косметології. 2025. № 4 (99). С. 32–40. DOI: 10.30978/UJDVK2025-4-32.

87. Methodical instructions for practical lessons on the topic “Cow’s Milk Protein Allergy (CMPA) in term and preterm infants” on the discipline “European experience in the feeding of infants / compilers: K. O. Holiuk, Ju. A. Manko. – Sumy : Sumy State University, 2024. – 18 p.

88. Smiyan OI, Taramak LV, Smiian KO, Vasilyeva OH, Vysotsky IYu, Reznynchenko YuH, Aleksakhina TO. (2024). Zinc levels in children with community-acquired pneumonia: a comparative study in the context of SARS-CoV-2 infection. Modern Pediatrics. Ukraine. 8(144): 30-33. doi: 10.15574/SP.2024.8(144).3033.

89. Loboda, A., Petrashenko, V., Man'ko, Y., Smiyan, O., Vasylieva, O., Sichnenko, P., Horbas, V., Goliuk, K., Reznichenko, Y., Reznichenko, G., & Aleksakhina, T. (2026).

NUTRIGENETICS AND PERSONALIZED NUTRITION IN PEDIATRIC METABOLIC DISORDERS: GENETIC DETERMINANTS OF OBESITY AND DIABETES MELLITUS. Eastern Ukrainian Medical Journal, 14(1), 28-38. [https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14\(1\);28-38](https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14(1);28-38).

90. Popov S, Profatylo A, Turner M, Smiian O. Features of the intestinal microbiome and the level of local inflammatory response in newborns with neonatal encephalopathy. Odesa Medical Journal. 2024;3(188):45-51. DOI <https://doi.org/10.32782/2226-2008-2024-3-8>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 1 www.bda.uk.com British Dietetic Association
- 2 www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and nutrition information
- 3 www.nutrition.org American Society for Nutritional Sciences

Методична вказівка до заняття №12

Тема. Харчування при муковісцидозі

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.
Кількість годин – 2.

Актуальність

Муковісцидоз – це одне з найпоширеніших спадкових захворювань, що характеризується ураженням екзокринних залоз, насамперед підшлункової, дихальної системи та шлунково-кишкового тракту. Одним із ключових компонентів лікування є адекватне харчування, яке сприяє зменшенню проявів мальабсорбції, забезпечує нормальний фізичний розвиток дитини, підвищує ефективність ферментної терапії та покращує якість життя.

Мета

Вивчити основні принципи організації лікувального харчування при муковісцидозі, навчитися призначати дієту з урахуванням ферментної недостатності та підвищених енергетичних потреб.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

- Етіологію та патогенез муковісцидозу.
- Основні механізми формування мальабсорбції та нутритивних порушень при муковісцидозі.
- Головні принципи і завдання лікувального харчування при муковісцидозі.
- Перелік продуктів, рекомендованих при муковісцидозі (висококалорійні, з підвищеним вмістом білка та жирів з обов'язковим поєднанням із ферментними препаратами).
- Продукти, що обмежуються або виключаються (надлишок клітковини, важкоперетравлювані жири).

Студент повинен вміти:

- Призначати індивідуальний раціон харчування хворому з муковісцидозом.
- Скласти рекомендації щодо ферментозамісної терапії залежно від складу їжі.
- Визначати тривалість і особливості застосування спеціальних дієт.
- Оцінювати ефективність харчування за клінічними показниками та антропометричними даними.

Базові знання, уміння, навички, необхідні для вивчення теми (міждисциплінарна інтеграція)

Назви попередніх дисциплін**Отримані навички**

Нормальна та патологічна фізіологія

Особливості травлення при ферментній недостатності, механізми мальабсорбції

Біохімія

Компоненти їжі, їхня роль в енергетичному та пластичному обміні

Педіатрія, терапія

Клінічні прояви муковісцидозу, особливості розвитку дітей із хронічними захворюваннями

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття**Теоретичні питання до заняття:**

1. Основні клінічні прояви муковісцидозу.
2. Патогенез формування нутритивних порушень при муковісцидозі.
3. Основні принципи лікувального харчування при муковісцидозі.
4. Перелік продуктів, що рекомендуються дітям із муковісцидозом.
5. Перелік продуктів, що не рекомендуються при муковісцидозі.
6. Роль ферментозамісної терапії у корекції харчування.

План та організаційна структура заняття:

1. Організаційні заходи - 5 хв.
2. Тестування (на платформі Міх) – 15 хв
3. Контроль та корекція вхідного контролю знань слухачів - 25 хв.
4. Вирішення клінічних кейсів, складання меню, робота з ком'ютерними програмами, інші види робіт – 30 хв.
5. Контроль підсумкового рівня знань, аналіз досягнення мети та завдання на наступне заняття – 5 хв.

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Основна література

19. Основи дієтології та клінічного харчування: науково-обґрунтовані підходи до раціонального харчування, нутритивної підтримки та дієтотерапії : навчальний посібник / В.В. Бабієнко, А.В. Шанигін – Одеса : Прес-кур'єр, 2025. – 460 с.

20. Алергія у дітей. Клініко-молекулярні аспекти : навч. посіб. / С.П. Кривопустов, О.П. Волосовець, М.В. Кривопустова, С.Д. Юр'єв. — К. : ВСВ «Медицина», 2025. — 151 с

Допоміжна література

91. Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. – 527 с.

92. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс] : для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г.

Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми : СумДУ, 2024. — 92 с.
<https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

93. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст] : для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми : СумДУ, 2017. — 24 с.

94. Методичні вказівки до проведення практичних занять на тему "Особливості харчування дорослих та дітей із серцево-судинною патологією" з дисциплін "Нутриціологія (особливості правильного харчування при різних захворюваннях)", "Сестринська практика. Практика педіатрична", "Догляд за хворими. Практика педіатрична" / уклад. : О. І. Сміян, Ю. А. Манько, О. Г. Васильєва. Суми : Сумський державний університет, 2026. 33 с.

95. Сміян О.І., Голюк К.О., Васильєва О.Г., Манько Ю.А. Зв'язок між дефіцитом вітаміну D та COVID-19. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія Медицина. 2025. Т. 33. № 2(53). С. 256–268.

96. Резніченко Ю. Г., Резніченко Н. Ю., Сміян О. І., Гиря О. М., Красько М. П., Кокайло О. І. Атопічний дерматит: шляхи оптимізації лікування із застосуванням «Біонорму» // Український журнал дерматології, венерології, косметології. 2025. № 4 (99). С. 32–40. DOI: 10.30978/UJDVK2025-4-32.

97. Methodical instructions for practical lessons on the topic “Cow’s Milk Protein Allergy (CMPA) in term and preterm infants” on the discipline “European experience in the feeding of infants / compilers: K. O. Holiuk, Ju. A. Manko. – Sumy : Sumy State University, 2024. – 18 p.

98. Smiyan OI, Taramak LV, Smiian KO, Vasilyeva OH, Vysotsky IYu, Reznichenko YuH, Aleksakhina TO. (2024). Zinc levels in children with community-acquired pneumonia: a comparative study in the context of SARS-CoV-2 infection. Modern Pediatrics. Ukraine. 8(144): 30-33. doi: 10.15574/SP.2024.8(144).3033.

99. Loboda, A., Petrashenko, V., Man'ko, Y., Smiyan, O., Vasylieva, O., Sichnenko, P., Horbas, V., Goliuk, K., Reznichenko, Y., Reznichenko, G., & Aleksakhina, T. (2026). NUTRIGENETICS AND PERSONALIZED NUTRITION IN PEDIATRIC METABOLIC DISORDERS: GENETIC DETERMINANTS OF OBESITY AND DIABETES MELLITUS. Eastern Ukrainian Medical Journal, 14(1), 28-38. [https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14\(1\);28-38](https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14(1);28-38).

100. Popov S, Profatylo A, Turner M, Smiian O. Features of the intestinal microbiome and the level of local inflammatory response in newborns with neonatal encephalopathy. Odesa Medical Journal. 2024;3(188):45-51. DOI <https://doi.org/10.32782/2226-2008-2024-3-8>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. www.bda.uk.com British Dietetic Association
2. www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and

Методична вказівка до заняття №13

Тема. Особливості харчування з хронічними захворюваннями кишківника

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.
Кількість годин – 2.

Актуальність. У лікуванні хворого однієї з найважливіших місць займає харчування з хронічними захворюваннями кишківника. Адекватне фізіологічним можливостям харчування сприяє відновленню функціонального стану органів і систем, створює умови для лікування захворювання.

Мета. Вивчити основні вимоги до організації харчування хворого з хронічними захворюваннями кишківника, вміти призначити відповідну дієту.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

Етіологічні чинники з хронічних захворювань кишківника
Патогенетичні ланцюги розвитку ураження нутрітивних порушень при хронічних захворюваннях кишківника
Головний принцип і завдання харчування при хронічних захворюваннях кишківника
Перелік продуктів, що рекомендуються при хронічних захворюваннях кишківника
Студент повинен вміти :
Призначити харчування при хронічних захворюваннях кишківника
Дати рекомендації щодо обмеження продуктів харчування

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття
Теоретичні питання до заняття:

Головні симптоми при хронічних захворюваннях кишківника
Етапи харчування при хронічних захворюваннях кишківника
Перелік продуктів, що рекомендуються при хронічних захворюваннях кишківника
Перелік продуктів, що не рекомендуються при хронічних захворюваннях кишківника
Вихідний рівень знань та вмінь перевіряється при вирішенні тестових питань ,
конструктивних питань.

План та організаційна структура заняття:

1. Організаційні заходи - 5 хв.
2. Тестування (на платформі Міх) – 15 хв
3. Контроль та корекція вхідного контролю знань слухачів - 25 хв.
4. Вирішення клінічних кейсів, складання меню, робота з ком'ютерними програмами, інші види робіт – 30 хв.
5. Контроль підсумкового рівня знань, аналіз досягнення мети та завдання на наступне заняття – 5 хв.

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Основна література

21. Основи дієтології та клінічного харчування: науково- обґрунтовані підходи до раціонального харчування, нутри- тивної підтримки та дієтотерапії : навчальний посібник / В.В. Бабієнко, А.В. Шанигін – Одеса : Прес-кур'єр, 2025. – 460 с.

22. Алергія у дітей. Клініко-молекулярні аспекти : навч. посіб. / С.П. Кривопустов, О.П. Волосовець, М.В. Кривопустива, С.Д. Юр'єв. — К. : ВСВ «Медицина», 2025. — 151 с

Допоміжна література

101. Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. – 527 с.

102. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс] : для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми : СумДУ, 2024. — 92 с.
<https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

103. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст] : для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми : СумДУ, 2017. — 24 с.

104. Методичні вказівки до проведення практичних занять на тему "Особливості харчування дорослих та дітей із серцево-судинною патологією" з дисциплін "Нутриціологія (особливості правильного харчування при різних захворюваннях)", "Сестринська практика. Практика педіатрична", "Догляд за хворими. Практика педіатрична" / уклад. : О. І. Сміян, Ю. А. Манько, О. Г. Васильєва. Суми : Сумський державний університет, 2026. 33 с.

105. Сміян О.І., Голюк К.О., Васильєва О.Г., Манько Ю.А. Зв'язок між дефіцитом вітаміну D та COVID-19. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія Медицина. 2025. Т. 33. № 2(53). С. 256–268.

106. Резніченко Ю. Г., Резніченко Н. Ю., Сміян О. І., Гиря О. М., Красько М. П., Кокайло О. І. Атопічний дерматит: шляхи оптимізації лікування із застосуванням «Біонорму» // Український журнал дерматології, венерології, косметології. 2025. № 4 (99). С. 32–40. DOI: 10.30978/UJDVK2025-4-32.

107. Methodical instructions for practical lessons on the topic “Cow’s Milk Protein Allergy (CMPA) in term and preterm infants” on the discipline “European experience in the feeding of infants / compilers: K. O. Holiuk, Ju. A. Manko. – Sumy : Sumy State University, 2024. – 18 p.

108. Smiyan OI, Taramak LV, Smiian KO, Vasilyeva OH, Vysotsky IYu, Reznichenko YuH, Aleksakhina TO. (2024). Zinc levels in children with community-acquired pneumonia: a comparative study in the context of SARS-CoV-2 infection. Modern Pediatrics. Ukraine. 8(144): 30-33. doi: 10.15574/SP.2024.8(144).3033.

109. Loboda, A., Petrashenko, V., Man'ko, Y., Smiyan, O., Vasylieva, O., Sichnenko, P., Horbas, V., Goliuk, K., Reznichenko, Y., Reznichenko, G., & Aleksakhina, T. (2026). NUTRIGENETICS AND PERSONALIZED NUTRITION IN PEDIATRIC METABOLIC DISORDERS: GENETIC DETERMINANTS OF OBESITY AND DIABETES MELLITUS. Eastern Ukrainian Medical Journal, 14(1), 28-38. [https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14\(1\);28-38](https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14(1);28-38).

110. Popov S, Profatylo A, Turner M, Smiian O. Features of the intestinal microbiome and the level of local inflammatory response in newborns with neonatal encephalopathy. Odesa Medical Journal. 2024;3(188):45-51. DOI <https://doi.org/10.32782/2226-2008-2024-3-8>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. www.bda.uk.com British Dietetic Association
2. www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and

Методична вказівка до заняття №14

Тема. Особливості харчування при гострих кишкових інфекціях

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.
Кількість годин – 2.

Тема: Особливості харчування при гострих кишкових інфекціях.

Кількість годин – 4.

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.

Актуальність. У лікуванні хворої дитини однієї з найважливіших місць займає харчування дітей при гострих кишкових інфекціях. Адекватне фізіологічним можливостям харчування

сприяє відновленню функціонального стану органів і систем, створює умови для лікування захворювання.

Мета. Вивчити основні вимоги до організації харчування дітей при гострих кишкових інфекціях, вміти призначити відповідну дієту.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

Етіологічні чинники при гострих кишкових інфекціях

Патогенетичні ланцюги розвитку ураження нутрітивних порушень при гострих кишкових інфекціях

Головний принцип і завдання харчування при гострих кишкових інфекціях

Перелік продуктів, що рекомендуються при гострих кишкових інфекціях

Перелік сумішей, що рекомендуються при гострих кишкових інфекціях дітям раннього віку

Студент повинен вміти :

Призначити харчування при гострих кишкових інфекціях

Дати рекомендації щодо вживання рідини при гострих кишкових інфекціях

Додати продукти, що рекомендуються при гострих кишкових інфекціях

Призначити суміші, що рекомендуються при гострих кишкових інфекціях у дітей раннього віку

Базові знання, вміння, навички необхідні для вивчення теми (міждисциплінарна інтеграція)

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Догляд за дітьми	Особливості здорової та хворої дитини
Пропедевтика дитячого віку	Правила призначення, контролю вигодовування і харчування дітей різного віку

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття

Теоретичні питання до заняття:

Головні симптоми при гострих кишкових інфекціях

Етапи харчування при гострих кишкових інфекціях в залежності ступеню тяжкості захворювання

Перелік продуктів, що рекомендуються при гострих кишкових інфекціях

Перелік сумішей, що призначаються при гострих кишкових інфекціях

Вихідний рівень знань та вмінь перевіряється при вирішенні тестових питань , конструктивних питань.

Зразки тестових завдань

1. Для водно- чайної паузи при гострих кишкових захворюваннях характерно все зазначене, крім:

- А. Сприяє тривалій діареї
- В. Послаблює захисні сили організму
- С. Гальмує процеси репарації
- Д. Покращує функціональний стан кишечника
- Е. Провокує втраті маси

2. При середньоважких формах гострої кишкової інфекції в гострому періоді загальний об'єм їжі:

- А. Відповідає віку дитини
- В. Підвищують на 10-15%
- С. Підвищують на 25-35%
- Д. Знижують на 15-20%
- Е. Знижують на 20-30%

3. При легких формах гострої кишкової інфекції в гострому періоді загальний об'єм їжі:

- А. Знижують на 20-30 % протягом 4-5 днів

- В. Підвищують на 10-20 % протягом 5-7 днів
 - С. Знижують на 5-10 % протягом 4-5 днів
 - Д. Підвищують на 5-10 % протягом 2-3 днів
 - Е. Знижують на 15-20 % протягом 1-2 днів
4. При важких формах гострої кишкової інфекції в гострому періоді
- А. Після первинного підвищення об'єму харчування з 2-3 дня його щодня знижують на 10-15%
 - В. Після первинного зниження об'єму харчування з 4-5 дня його щодня збільшують на 5-10%
 - С. Після первинного підвищення об'єму харчування зі 4-5 дня його щодня збільшують на 10-15%
 - Д. Після первинного зниження об'єму харчування з 2-3 дня його щодня збільшують на 10-15%
 - Е. Після первинного підвищення об'єму харчування з 2-3 дня його щодня збільшують на 20-25%
5. При важких формах гострої кишкової інфекції в гострому періоді
- А. Використовується виключно парентеральне введення рідини
 - В. Поповнюють втрату рідини оральною регідrataцією спеціальними розчинами
 - С. Використовується парентеральне введення жирів
 - Д. Використовується парентеральне введення білків
 - Е. Поповнюють втрату рідини оральною регідrataцією
6. У дітей старше 6 місяців з кишкової інфекції при штучному вигодовуванні можливе використання все, крім:
- А. Агу - 1
 - В. Кефір
 - С. Агу - 2
 - Д. Біокефір
 - Е. Ацидолакт

Основна література

- 1 Фізіологія харчування: Підручник. / Павлоцька Л.Ф., Дуденко Н.В., Левітін Є.Я – К.: Університетська книга, 2023. – 480 с.
- 2 Основи фізіології та гігієни харчування: Навчальний посібник: посібник [Електронний ресурс] / [упоряд. О.В. Онопрієнко, О.М. Онопрієнко]; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2021. – 138 с.
- 3 Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. – 527 с.
- 4 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс] : для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми : СумДУ, 2024. — 92 с.
<https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

Допоміжна література

- 1 Нутриціологія (курс за вибором) : методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи для студентів III курсів медичних факультетів за спеціальністю 222 "Медицина" / М.О. Ковалів. Львів, 2018.- 47 с.
- 2 Харчування дітей перших років (0-23 місяців): клінічна настанова [Текст] / О. В. Катілов, А. В. Варзарь, О. Ю. Белоусова та ін. — Вінниця : Нова Книга, 2019. — 64 с

- 3 Гігієна харчування з основами нутриціології : підручник; у 2 кн. ; за ред. В.І. Ципріяна. К. : Медицина, 2019.
 - 4 Нутриціологія : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / Н.В. Дуденко, Л.Ф. Павлоцька, Т.А. Лазарєва [та ін.] ; МОНМСУ. 2-ге вид. Харків : Світ Книг, 2019 - 560 с.
 - 5 Здоровий спосіб життя [Текст] : навч. посіб. / О. О. Єжова. — Суми : Університет. кн., 2019. — 127 с.
 - 6 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст] : для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми : СумДУ, 2017. — 24 с.
 - 7 Prof. Ebenezer, O. Ojofeitimi. Nutrition in Health and Diseases. Course Guide. 2018 -148p.
 - 8 Infant and Young Child Nutrition (0–23 months) : recommendations [Текст] / O. V. Katilov, A. V. Varzar', O. Yu. Belousova etc. — Vinnytsia : Nova Knyha, 2019. — 64 p
 - 9 Christopher Duggan, John B. Natkins. Nutrition in Pediatrics. 5th Edition. People's Medical Publishing house. USA Shelton. Connecticut; 2016 -2814p.
 - 10 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Fat-Soluble Vitamins A, D, E and K": for students' specialty 222 "Medicine" of full-time study. Ч.1 / О. І. Сміян, О. К. Романиук. — Sumy : Sumy State University, 2021. — 30 p.
 - 11 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Water-Soluble Vitamins " : for students' specialty 222 "Medicine" of full-time study. Ч.1 / О. І. Сміян, О. К. Романиук. — Sumy : Sumy State University, 2022. — 36 p.
 - 12 Сміян О.І., Сміян-Горбунова К.О., Лобода А.М., Попов С.В., Січненко П.І., Бинда Т.П., Висоцький І.Ю., Петращенко В.О., Манько Ю.А., Косарчук В.В., Гордієнко О.В. Macro- and microelements determination in children with rotavirus infection // Zaporozhye medical journal. – 2018. - 20 (3). P. 371-374.
- Інформаційні ресурси в Інтернеті
- 1 www.bda.uk.com British Dietetic Association
 - 2 www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and nutrition information
 - 3 www.nutrition.org American Society for Nutritional Sciences

Методична вказівка до заняття №15

Тема. Особливості харчування з аліментарними, неврогенними , запальними закрепам.

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.
Кількість годин – 2.

Актуальність. У лікуванні хворої дитини однієї з найважливіших місць займає харчування з аліментарними закрепам. Адекватне фізіологічним можливостям лікувальне харчування сприяє відновленню функціонального стану органів і систем, створює умови для одужання дитини.

Мета. Вивчити основні вимоги до організації харчування дітей з аліментарними закрепам, вміти призначити відповідну захворюванню дієту.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

Етіологічні чинники аліментарних закрепів

Варіанти аліментарних закрепів в залежності від етіології
 Роль дієтотерапії в лікуванні аліментарних закрепів
 Особливості призначення дієтотерапії при аліментарних закрепах в залежності від етіології
 Студент повинен вміти :
 Діагностувати аліментарні закрепи
 Призначити дієту при аліментарних закрепах
 Призначити дієту при псевдозакрепах
 Призначити водний режим при аліментарних закрепах
 Базові знання, вміння, навички необхідні для вивчення теми (міждисциплінарна інтеграція)

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Нормальна та патологічна фізіологія	Особливості процесів травлення при патології.
Біохімія	Компоненти їжі. Будова, роль в організмі

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття

Теоретичні питання до заняття:

Роль дієтотерапії в лікуванні аліментарного закрепу

Вплив варіантів закрепу на особливості призначення дієтотерапії

Вплив на особливості дієтотерапії віку, особливостей захворювання

Вихідний рівень знань та вмінь перевіряється при вирішенні тестових питань , конструктивних питань.

План та організаційна структура заняття:

1.Організаційні заходи - 5 хв.

2. Тестування (на платформі Міх) – 15 хв

3. Контроль та корекція вхідного контролю знань слухачів - 25 хв.

4. Вирішення клінічних кейсів, складання меню, робота з ком комп'ютерними програмами, інші види робіт – 30 хв.

5. Контроль підсумкового рівня знань, аналіз досягнення мети та завдання на наступне заняття – 5 хв.

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Зразки тестових завдань

1. Закрепом вважається затримка випорожнення кишечника на:

- A. Більш ніж 72 години
- B. Більш ніж 48 годин
- C. Менш ніж 24 години
- D. Більш ніж 24 години
- E. Більш ніж 12 годин

2. Закрепи дітей раннього віку часто обумовлені:

- А. Порушенням харчового режиму
 - В. Запальними змінами кишечника
 - С. Медикаментозним впливом
 - Д. Використанням антибіотиків
 - Е. Одноманітним молочним вигодовуванням
4. З дієти дітей з закрепами виключають все зазначено нижче, крім:
- А. Часник
 - В. Цибуля
 - С. М'яка випічка
 - Д. Міцний чай
 - Е. Морква
5. Обробка їжі для дітей з закрепами включає зазначене нижче, крім:
- А. Готують на пару
 - В. Перетирають
 - С. Відварюють
 - Д. Запікають
 - Е. Не подрібнюють
6. До органічних закрепів відносять наступне:
- А. Аномалії товстої кишки
 - В. Неврогенні
 - С. Рефлекторні
 - Д. Аліментарні
 - Е. Пов'язані з придушенням позивів на дефекацію

Основна література

- 1 Фізіологія харчування: Підручник. / Павлоцька Л.Ф., Дуденко Н.В., Левітін Є.Я – К.: Університетська книга, 2023. – 480 с.
- 2 Основи фізіології та гігієни харчування: Навчальний посібник: посібник [Електронний ресурс] / [упоряд. О.В. Онопрієнко, О.М. Онопрієнко]; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2021. – 138 с.
- 3 Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. – 527 с.
- 4 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс] : для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми : СумДУ, 2024. — 92 с.
<https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

Допоміжна література

- 1 Нутриціологія (курс за вибором) : методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи для студентів III курсів медичних факультетів за спеціальністю 222 "Медицина" / М.О. Ковалів. Львів, 2018.- 47 с.
- 2 Харчування дітей перших років (0-23 місяців): клінічна настанова [Текст] / О. В. Катілов, А. В. Варзарь, О. Ю. Белоусова та ін. — Вінниця : Нова Книга, 2019. — 64 с
- 3 Гігієна харчування з основами нутриціології : підручник; у 2 кн. ; за ред. В.І. Ципріяна. К. : Медицина, 2019.

- 4 Нутриціологія : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / Н.В. Дуденко, Л.Ф. Павлоцька, Т.А. Лазарева [та ін.] ; МОНМСУ. 2-ге вид. Харків : Світ Книг, 2019 - 560 с.
- 5 Здоровий спосіб життя [Текст] : навч. посіб. / О. О. Єжова. — Суми : Університет. кн., 2019. — 127 с.
- 6 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст] : для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми : СумДУ, 2017. — 24 с.
- 7 Prof. Ebenezer, O. Ojofeitimi. Nutrition in Health and Diseases. Course Guide. 2018 -148p.
- 8 Infant and Young Child Nutrition (0–23 months) : recommendations [Текст] / O. V. Katilov, A. V. Varzar', O. Yu. Belousova etc. — Vinnytsia : Nova Knyha, 2019. — 64 p
- 9 Christopher Duggan, John B. Natkins. Nutrition in Pediatrics. 5th Edition. People's Medical Publishing house. USA Shelton. Connecticut; 2016 -2814p.
- 10 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Fat-Soluble Vitamins A, D, E and K": for students' specialty 222 "Medicine" of full-time study. Ч.1 / О. І. Сміян, О. К. Романиук. — Sumy : Sumy State University, 2021. — 30 p.
- 11 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Water-Soluble Vitamins " : for students' specialty 222 "Medicine" of full-time study. Ч.1 / О. І. Сміян, О. К. Романиук. — Sumy : Sumy State University, 2022. — 36 p.
- 12 Сміян О.І., Сміян-Горбунова К.О., Лобода А.М., Попов С.В., Січненко П.І., Бинда Т.П., Висоцький І.Ю., Петрашенко В.О., Манько Ю.А., Косарчук В.В., Гордієнко О.В. Macro- and microelements determination in children with rotavirus infection // Zaporozhye medical journal. – 2018. - 20 (3). P. 371-374.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 1 www.bda.uk.com British Dietetic Association
- 2 www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and nutrition information
- 3 www.nutrition.org American Society for Nutritional Sciences

Методична вказівка до заняття 16.

Тема. Особливості харчування при целиакії.

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.
Кількість годин – 2.

Актуальність. У лікуванні хворого однієї з найважливіших місць займає харчування при целиакії. Адекватне фізіологічним можливостям харчування сприяє відновленню функціонального стану органів і систем, створює умови для лікування захворювання.

Мета. Вивчити основні вимоги до організації харчування при целиакії, вміти призначити відповідну захворюванню дієту.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

Етіологічні чинники целиакії

Патогенетичні ланцюги розвитку целиакії

Головний принцип і завдання харчування при целиакії

Перелік продуктів, що містять або не містять глютен

Етапи призначення харчування при целиакії

Студент повинен вміти :

Діагностувати целиакію

Призначити етапи харчування при целиації

Виключити з харчування продукти, що містять глютен

Рекомендувати продукти, що не містять глютен

Рекомендувати суміші, що рекомендуються при целиації у дітей раннього віку

Базові знання, вміння, навички необхідні для вивчення теми (міждисциплінарна інтеграція)

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Догляд за дітьми	Особливості здорової та хворої дитини
Пропедевтика дитячого віку	Правила призначення, контролю вигодовування і харчування дітей різного віку

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття

Теоретичні питання до заняття:

Роль продуктів харчування у розвитку целиації

Головні симптоми при целиації

Етапи харчування при целиації в залежності від фази захворювання

Перелік продуктів, що містять або не містять глютен

Перелік сумішей, що призначаються при целиації

Вихідний рівень знань та вмінь перевіряється при вирішенні тестових питань , конструктивних питань.

План та організаційна структура заняття:

1.Організаційні заходи - 5 хв.

2. Тестування (на платформі Міх) – 15 хв

3. Контроль та корекція вхідного контролю знань слухачів - 25 хв.

4. Вирішення клінічних кейсів, складання меню, робота з ком комп'ютерними програмами, інші види робіт – 30 хв.

5. Контроль підсумкового рівня знань, аналіз досягнення мети та завдання на наступне заняття – 5 хв.

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Зразки тестових завдань

1. Целиакія обумовлена непереносимістю глютену , що міститься в усіх продуктах , крім:

А. Житне, вівсяне борошно

В. Ковбаси, сосиски

С. Макаронні вироби

Д. Кукурудза

Е. Пшенична, ячмінна мука

2 . До продуктів, що не містять глютен відносять всі, крім:

- A. Рис
 - B. Манна крупа
 - C. Гречана крупа
 - D. Сир
 - E. Молоко
3. Водно- чайна дієта при целиакії призначається з метою :
- A. Виведення токсичних продуктів
 - B. Зниження рівня калорійного навантаження
 - C. Зниження рівня білкового навантаження
 - D. Підвищення резистентності до захворювань
 - E. Збільшення надходження об'єму рідини і пектинів
4. Розширення аглютинової дієти проводиться за рахунок всіх зазначених продуктів, крім:
- A. Гречана каша на воді
 - B. Рисова каша на воді
 - C. Манна каша на воді
 - D. Яловичий фарш
 - E. Відвар з сушених яблук
5. Для першого варіанту аглютинової дієти характерно все, крім:
- A. Страви протерті, приготовані на пару
 - B. Дається протягом 7 днів
 - C. Обмеженням вмісту білків, жирів, вуглеводів
 - D. Різко обмежені овочі, фрукти
 - E. Максимальне хімічне та фізичне щадіння
6. Після водно-чайної паузи перехід на аглютинову дієту проводиться пробним харчуванням :
- A. Перлова каша на воді протягом 10 днів
 - B. Рисовий відвар протягом 10 днів
 - C. Рисовий відвар і кисломолочними сумішами протягом 10 днів
 - D. Рисова каша на молоці протягом 5 днів
 - E. Рисовий відвар і кисломолочними сумішами протягом 5 днів

Основна література

- 1 Фізіологія харчування: Підручник. / Павлоцька Л.Ф., Дуденко Н.В., Левітін Є.Я – К.: Університетська книга, 2023. – 480 с.
- 2 Основи фізіології та гігієни харчування: Навчальний посібник: посібник [Електронний ресурс] / [упоряд. О.В. Онопрієнко, О.М. Онопрієнко]; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2021. – 138 с.
- 3 Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. – 527 с.
- 4 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс] : для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми : СумДУ, 2024. — 92 с.
<https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

Допоміжна література

- 1 Нутриціологія (курс за вибором) : методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи для студентів III курсів медичних факультетів за спеціальністю 222 "Медицина" / М.О. Ковалів. Львів, 2018.- 47 с.
- 2 Харчування дітей перших років (0-23 місяців): клінічна настанова [Текст] / О. В. Катілов, А. В. Варзарь, О. Ю. Белоусова та ін. — Вінниця : Нова Книга, 2019. — 64 с
- 3 Гігієна харчування з основами нутриціології : підручник; у 2 кн. ; за ред. В.І. Ципріяна. К. : Медицина, 2019.
- 4 Нутриціологія : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / Н.В. Дуденко, Л.Ф. Павлоцька, Т.А. Лазарєва [та ін.] ; МОНМСУ. 2-ге вид. Харків : Світ Книг, 2019 - 560 с.
- 5 Здоровий спосіб життя [Текст] : навч. посіб. / О. О. Єжова. — Суми : Університет. кн., 2019. — 127 с.
- 6 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст] : для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми : СумДУ, 2017. — 24 с.
- 7 Prof. Ebenezer, O. Ojofeitimi. Nutrition in Health and Diseases. Course Guide.2018 -148p.
- 8 Infant and Young Child Nutrition (0–23 months) : recommendations [Текст] / О. V. Katilov, A. V. Varzar', O. Yu. Belousova etc. — Vinnytsia : Nova Knyha, 2019. — 64 p
- 9 Christopher Duggan, John B. Natkins. Nutrition in Pediatrics. 5th Edition. People's Medical Publishing house. USA Shelton. Connecticut;2016 -2814p.
- 10 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Fat-Soluble Vitamins A, D, E and K": for students' specialty 222 "Medicine" of full-time study. Ч.1 / О. І. Сміян, О. К. Романиук. — Sumy : Sumy State University, 2021. — 30 p.
- 11 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Water-Soluble Vitamins " : for students' specialty 222 "Medicine" of full-time study. Ч.1 / О. І. Сміян, О. К. Романиук. — Sumy : Sumy State University, 2022. — 36 p.
- 12 Сміян О.І., Сміян-Горбунова К.О., Лобода А.М.,Попов С.В., Січенко П.І., Бинда Т.П., Висоцький І.Ю., Петрашенко В.О., Манько Ю.А., Косарчук В.В., Гордієнко О.В. Macro- and microelements determination in children with rotavirus infection // Zaporozhye medical journal. – 2018. - 20 (3). P. 371-374.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 1 www.bda.uk.com British Dietetic Association
- 2 www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and nutrition information
- 3 www.nutrition.org American Society for Nutritional Sciences

Методична вказівка до заняття 17

Тема: Харчування дітей зі спадковими порушеннями (фенілкетонурією).

Кількість годин – 2.

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.

Актуальність. У лікуванні хворої дитини однієї з найважливіших місць займає харчування дітей зі спадковими порушеннями (фенілкетонурією). Адекватне фізіологічним

можливостям харчування сприяє відновленню функціонального стану органів і систем, створює умови для лікування захворювання.

Мета. Вивчити основні вимоги до організації харчування дітей зі спадковими порушеннями (фенілкетонурією), вміти призначити відповідну дієту.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

Етіологічні чинники при розвитку спадкових порушень (фенілкетонурія)

Патогенетичні ланцюги розвитку ураження нутритивних порушень при розвитку спадкових порушень (фенілкетонурія)

Головний принцип і завдання харчування при розвитку спадкових порушень (фенілкетонурія)

Перелік продуктів, що рекомендуються при спадкових порушень (фенілкетонурія)

Студент повинен вміти :

Призначити харчування при розвитку спадкових порушень (фенілкетонурія)

Дати рекомендації щодо обмеження продуктів харчування

Призначити суміші при розвитку спадкових порушень (фенілкетонурія)

Базові знання, вміння, навички необхідні для вивчення теми (міждисциплінарна інтеграція)

Назви попередніх дисциплін

Отримані навички

Догляд за дітьми Особливості здорової та хворої дитини

Пропедевтика дитячого віку Правила призначення, контролю вигодовування і харчування дітей різного віку

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття

Теоретичні питання до заняття:

Головні симптоми при розвитку спадкових порушень (фенілкетонурія)

Етапи харчування при розвитку спадкових порушень (фенілкетонурія)

Перелік продуктів, що рекомендуються при розвитку спадкових порушень (фенілкетонурія)

Перелік продуктів, що не рекомендуються при розвитку спадкових порушень (фенілкетонурія)

План та організаційна структура заняття:

1.Організаційні заходи - 5 хв.

2. Тестування (на платформі Міх) – 15 хв

3. Контроль та корекція вхідного контролю знань слухачів - 25 хв.

4. Вирішення клінічних кейсів, складання меню, робота з ком комп'ютерними програмами, інші види робіт – 30 хв.

5. Контроль підсумкового рівня знань, аналіз досягнення мети та завдання на наступне заняття – 5 хв.

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Зразки тестових завдань

1. При фенілкетонурії різко обмежують вживання перерахованих продуктів, крім:

- A. М'ясо
- B. Риба
- C. Ковбаси
- D. *Овочі
- E. Яйця

2. При фенілкетонурії різко обмежують вживання перерахованих продуктів, крім:

- A. Домашня птиця
- B. *Масло
- C. Каші
- D. Мак
- E. Сир

3. При фенілкетонурії дозволені в строго обмеженій кількості перераховані продукти, крім:

- A. Овочі
- B. Картопля
- C. Фрукти
- D. *М'ясо
- E. Рис

4. При фенілкетонурії дозволені в необмеженій кількості перераховані продукти, крім:

- A. Цукор
- B. Рослинні масла
- C. *Мед
- D. Льодяники
- E. Фруктові цукерки

5. Допустима кількість фенілаланіну для дітей віком 5-11 років становить:

- A. 60 мг/кг
- B. 50-45 мг/кг
- C. 45-40 мг/кг
- D. 30-25 мг/кг
- E. *20-15 мг/кг

6. Допустима кількість фенілаланіну для дітей у віці 0-2 місяці становить:

- A. *60 мг/кг
- B. 50-45 мг/кг
- C. 45-40 мг/кг
- D. 30-25 мг/кг
- E. 20-15 мг/кг

Основна література

1 Фізіологія харчування: Підручник. / Павлоцька Л.Ф., Дуденко Н.В., Левітін Є.Я – К.: Університетська книга, 2023. – 480 с.

2 Основи фізіології та гігієни харчування: Навчальний посібник: посібник [Електронний ресурс] / [упоряд. О.В. Онопрієнко, О.М. Онопрієнко]; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2021. – 138 с.

- 3 Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. – 527 с.
- 4 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс] : для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми : СумДУ, 2024. — 92 с.
<https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

Допоміжна література

- 1 Нутриціологія (курс за вибором) : методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи для студентів III курсів медичних факультетів за спеціальністю 222 "Медицина" / М.О. Ковалів. Львів, 2018.- 47 с.
- 2 Харчування дітей перших років (0-23 місяців): клінічна настанова [Текст] / О. В. Катілов, А. В. Варзарь, О. Ю. Белоусова та ін. — Вінниця : Нова Книга, 2019. — 64 с
- 3 Гігієна харчування з основами нутриціології : підручник; у 2 кн. ; за ред. В.І. Ципріяна. К. : Медицина, 2019.
- 4 Нутриціологія : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / Н.В. Дуденко, Л.Ф. Павлоцька, Т.А. Лазарева [та ін.] ; МОНМСУ. 2-ге вид. Харків : Світ Книг, 2019 - 560 с.
- 5 Здоровий спосіб життя [Текст] : навч. посіб. / О. О. Єжова. — Суми : Університет. кн., 2019. — 127 с.
- 6 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст] : для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми : СумДУ, 2017. — 24 с.
- 7 Prof. Ebenezer, O. Ojofeitimi. Nutrition in Health and Diseases. Course Guide. 2018 -148p.
- 8 Infant and Young Child Nutrition (0–23 months) : recommendations [Текст] / О. V. Katilov, A. V. Varzar', O. Yu. Belousova etc. — Vinnytsia : Nova Knyha, 2019. — 64 p
- 9 Christopher Duggan, John B. Natkins. Nutrition in Pediatrics. 5th Edition. People's Medical Publishing house. USA Shelton. Connecticut; 2016 -2814p.
- 10 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Fat-Soluble Vitamins A, D, E and K": for students' specialty 222 "Medicine" of full-time study. Ч.1 / О. І. Сміян, О. К. Романиук. — Sumy : Sumy State University, 2021. — 30 p.
- 11 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Water-Soluble Vitamins " : for students' specialty 222 "Medicine" of full-time study. Ч.1 / О. І. Сміян, О. К. Романиук. — Sumy : Sumy State University, 2022. — 36 p.
- 12 Сміян О.І., Сміян-Горбунова К.О., Лобода А.М., Попов С.В., Січненко П.І., Бинда Т.П., Висоцький І.Ю., Петрашенко В.О., Манько Ю.А., Косарчук В.В., Гордієнко О.В. Macro- and microelements determination in children with rotavirus infection // Zaporozhye medical journal. – 2018. - 20 (3). P. 371-374.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 1 www.bda.uk.com British Dietetic Association
- 2 www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and nutrition information
- 3 www.nutrition.org American Society for Nutritional Sciences

Методична вказівка до заняття 18

Тема. Особливості харчування при лактазній недостатності.

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.

Кількість годин – 2.

Актуальність. У лікуванні хворого однієї з найважливіших місць займає харчування при лактозній недостатності. Адекватне фізіологічним можливостям лікувальне харчування сприяє відновленню функціонального стану органів і систем, створює умови для одужання.

Мета. Вивчити основні вимоги до організації харчування дітей з лактазною недостатністю, вміти призначити відповідну захворюванню дієту.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

Етіологічні чинники лактозної недостатності

Варіанти лактазної недостатності

Роль дієтотерапії в лікуванні лактазної недостатності

Особливості призначення дієтотерапії при лактазній недостатності різного типу

Особливості призначення дієтотерапії при лактазній недостатності дітей різного віку

Студент повинен вміти:

Діагностувати лактозної недостатності і її варіанту

Призначити дієту при вродженій лактазній недостатності

Призначити дієту при транзиторній лактазній недостатності

Призначити дієту при набутої лактазної недостатності

Базові знання, вміння, навички необхідні для вивчення теми (міждисциплінарна інтеграція)

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Нормальна та патологічна фізіологія	Особливості процесів травлення при патології.
Біохімія	Компоненти їжі. Будова, роль в організмі

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття

Теоретичні питання до заняття:

Роль дієтотерапії в лікуванні лактазної недостатності

Вплив варіанту лактазної недостатності на особливості призначення дієтотерапії

Вплив на особливості дієтотерапії віку, особливостей захворювання

Вихідний рівень знань та вмінь перевіряється при вирішенні тестових питань , конструктивних питань.

План та організаційна структура заняття:

1. Організаційні заходи - 5 хв.

2. Тестування (на платформі Міх) – 15 хв

3. Контроль та корекція вхідного контролю знань слухачів - 25 хв.

4. Вирішення клінічних кейсів, складання меню, робота з ком'ютерними програмами, інші види робіт – 30 хв.

5. Контроль підсумкового рівня знань, аналіз досягнення мети та завдання на наступне заняття – 5 хв.

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Зразки тестових завдань

1 . Транзиторна форма лактазної недостатності:

- A. Виникає у старшому віці
- B. Виникає відразу після народження
- C. Фізіологічне явище перших 2 місяців життя
- D. Виникає частіше після перенесених захворювань ШКТ
- E. Виникає частіше після введення прикорму

2 . При лікуванні первинної лактазної недостатності використовують:

- A. Відміна грудного вигодовування
- B. Низьколактозні суміші
- C. Кисломолочні суміші
- D. Безлактозні суміші
- E. Адаптовані суміші

3 . При лікуванні лактазної недостатності використовують:

- A. Адаптовані суміші
- B. Ферментні препарати
- C. Кисломолочні суміші
- D. Відміна грудного вигодовування
- E. Препарати, що розщеплюють лактозу

4 . Про неефективність дієтотерапії при лактозній недостатності свідчить :

- A. Значення рН калу менше 5
- B. Значення рН калу більше 5
- C. Значення рН калу більше 6
- D. Значення рН калу менше 3
- E. Значення рН калу менше 1

5 . Про наявність ефекту дієтотерапії при лактазній недостатності за контрольним навантаженням молоком свідчить :

- A. Збільшення значення рН калу
- B. Розрідження стулу
- C. Явища метеоризму
- D. Відсутність порушень з боку кишечника
- E. Зниження значення рН калу

6 . Відміна безлактозної дієти можлива при:

- A. Тривалості дієтотерапії більше 9 місяці
- B. Тривалості дієтотерапії більше 1 місяця
- C. Тривалості дієтотерапії більше 3 місяці
- D. Тривалості дієтотерапії більше 6 місяці

Е. Контрольному навантаженні молоком

Основна література

- 1 Фізіологія харчування: Підручник. / Павлоцька Л.Ф., Дуденко Н.В., Левітін Є.Я – К.: Університетська книга, 2023. – 480 с.
- 2 Основи фізіології та гігієни харчування: Навчальний посібник: посібник [Електронний ресурс] / [упоряд. О.В. Онопрієнко, О.М. Онопрієнко]; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2021. – 138 с.
- 3 Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. – 527 с.
- 4 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс] : для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми : СумДУ, 2024. — 92 с.
<https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

Допоміжна література

- 1 Нутриціологія (курс за вибором) : методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи для студентів III курсів медичних факультетів за спеціальністю 222 "Медицина" / М.О. Ковалів. Львів, 2018.- 47 с.
- 2 Харчування дітей перших років (0-23 місяців): клінічна настанова [Текст] / О. В. Катілов, А. В. Варзарь, О. Ю. Белоусова та ін. — Вінниця : Нова Книга, 2019. — 64 с
- 3 Гігієна харчування з основами нутриціології : підручник; у 2 кн. ; за ред. В.І. Ципріяна. К. : Медицина, 2019.
- 4 Нутриціологія : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / Н.В. Дуденко, Л.Ф. Павлоцька, Т.А. Лазарева [та ін.] ; МОНМСУ. 2-ге вид. Харків : Світ Книг, 2019 - 560 с.
- 5 Здоровий спосіб життя [Текст] : навч. посіб. / О. О. Єжова. — Суми : Університет. кн., 2019. — 127 с.
- 6 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст] : для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми : СумДУ, 2017. — 24 с.
- 7 Prof. Ebenezer, O. Ojofeitimi. Nutrition in Health and Diseases. Course Guide.2018 -148p.
- 8 Infant and Young Child Nutrition (0–23 months) : recommendations [Текст] / О. V. Katilov, A. V. Varzar', O. Yu. Belousova etc. — Vinnytsia : Nova Knyha, 2019. — 64 p
- 9 Christopher Duggan, John B. Natkins. Nutrition in Pediatrics. 5th Edition. People's Medical Publishing house. USA Shelton. Connecticut;2016 -2814p.
- 10 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Fat-Soluble Vitamins A, D, E and K": for students' specialty 222 "Medicine" of full-time study. Ч.1 / О. І. Smiyan, О. К. Romaniuk. — Sumy : Sumy State University, 2021. — 30 p.
- 11 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Water-Soluble Vitamins " : for students' specialty 222 "Medicine" of full-time study. Ч.1 / О. І. Smiyan, О. К. Romaniuk. — Sumy : Sumy State University, 2022. — 36 p.
- 12 Сміян О.І., Сміян-Горбунова К.О., Лобода А.М.,Попов С.В., Січненко П.І., Бинда

Т.П., Висоцький І.Ю., Петрашенко В.О., Манько Ю.А., Косарчук В.В., Гордієнко О.В. Macro- and microelements determination in children with rotavirus infection // Zaporozhye medical journal. – 2018. - 20 (3). P. 371-374.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 1 www.bda.uk.com British Dietetic Association
- 2 www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and nutrition information
- 3 www.nutrition.org American Society for Nutritional Sciences

Тема 19: Харчування дітей зі спадковими порушеннями (галактоземією).

Кількість годин – 2.

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.

Актуальність. У лікуванні хворої дитини однієї з найважливіших місць займає харчування дітей зі спадковими порушеннями (галактоземією). Адекватне фізіологічним можливостям харчування сприяє відновленню функціонального стану органів і систем, створює умови для лікування захворювання.

Мета. Вивчити основні вимоги до організації харчування дітей зі спадковими порушеннями (галактоземією), вміти призначити відповідну дієту.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

Етіологічні чинники при розвитку спадкових порушень (галактоземія)

Патогенетичні ланцюги розвитку ураження нутритивних порушень при розвитку спадкових порушень (галактоземія)

Головний принцип і завдання харчування при розвитку спадкових порушень (галактоземія)

Перелік продуктів, що рекомендуються при спадкових порушень (галактоземія)

Студент повинен вміти :

Призначити харчування при розвитку спадкових порушень (галактоземія)

Дати рекомендації щодо обмеження продуктів харчування

Призначити суміші при розвитку спадкових порушень (галактоземія)

Базові знання, вміння, навички необхідні для вивчення теми (міждисциплінарна інтеграція)

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Догляд за дітьми	Особливості здорової та хворої дитини
Пропедевтика дитячого віку	Правила призначення, контролю вигодовування і харчування дітей різного віку

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття

Теоретичні питання до заняття:

Головні симптоми при розвитку спадкових порушень (галактоземія)

Етапи харчування при розвитку спадкових порушень (галактоземія)

Перелік продуктів, що рекомендуються при розвитку спадкових порушень (галактоземія)

Перелік продуктів, що не рекомендуються при розвитку спадкових порушень (галактоземія).

План та організаційна структура заняття:

1. Організаційні заходи - 5 хв.
2. Тестування (на платформі Міх) – 15 хв
3. Контроль та корекція вхідного контролю знань слухачів - 25 хв.

4. Вирішення клінічних кейсів, складання меню, робота з комп'ютерними програмами, інші види робіт – 30 хв.

5. Контроль підсумкового рівня знань, аналіз досягнення мети та завдання на наступне заняття – 5 хв.

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Зразки тестових завдань

1 . Маса тіла при народженні у дітей з галактоземією:

- A. Знижено
- B. Знижено у хлопчиків
- C. Нормальна
- D. * Частіше велика
- E. Підвищено у хлопчиків

2 . Галактоземія легкого ступеня тяжкості характеризується:

- A. Завзятій, рясною блювотою
- B. * Поганий переносимість молока
- C. Відмовою від їжі
- D. Гіпотрофією
- E. Жовтяницею

3. До спеціалізованих лікувальних продуктів при галактоземії відносять перераховані:

- A. Лофеналак
- B. *Хумана СЛ
- C. Афенілак
- D. Нутрилак АР
- E. Семпер Лемолак

4. Обсяг їжі при галактоземії:

- A. Збільшується на 20%
- B. Збільшується на 10%
- C. Залишається сталим
- D. Зменшується на 20%
- E. Зменшується на 10%

5. Терміни введення прикорму при галактоземії:

- A. Збільшуються на 2-3 місяці
- B. Збільшуються на 1-2 місяці
- C. *Залишаються сталими
- D. Зменшуються на 1-2 місяці
- E. Зменшуються на 2-3 місяці

6. До спеціалізованих лікувальних продуктів при галактоземії відносять перераховані:

- A. Лемолак
- B. Агуша Голд 1-2
- C. Портаген
- D. Прогестиміл
- E. *Сімілак-Ізоміл

Основна література

- 1 Фізіологія харчування: Підручник. / Павлоцька Л.Ф., Дуденко Н.В., Левітін Є.Я – К.: Університетська книга, 2023. – 480 с.
- 2 Основи фізіології та гігієни харчування: Навчальний посібник: посібник [Електронний ресурс] / [упоряд. О.В. Онопрієнко, О.М. Онопрієнко]; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2021. – 138 с.
- 3 Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. – 527 с.
- 4 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс] : для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми : СумДУ, 2024. — 92 с.
<https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

Допоміжна література

- 1 Нутриціологія (курс за вибором) : методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи для студентів III курсів медичних факультетів за спеціальністю 222 "Медицина" / М.О. Ковалів. Львів, 2018.- 47 с.
- 2 Харчування дітей перших років (0-23 місяців): клінічна настанова [Текст] / О. В. Катілов, А. В. Варзарь, О. Ю. Белоусова та ін. — Вінниця : Нова Книга, 2019. — 64 с
- 3 Гігієна харчування з основами нутриціології : підручник; у 2 кн. ; за ред. В.І. Ципріяна. К. : Медицина, 2019.
- 4 Нутриціологія : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / Н.В. Дуденко, Л.Ф. Павлоцька, Т.А. Лазарева [та ін.] ; МОНМСУ. 2-ге вид. Харків : Світ Книг, 2019 - 560 с.
- 5 Здоровий спосіб життя [Текст] : навч. посіб. / О. О. Єжова. — Суми : Університет. кн., 2019. — 127 с.
- 6 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст] : для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми : СумДУ, 2017. — 24 с.
- 7 Prof. Ebenezer, O. Ojofeitimi. Nutrition in Health and Diseases. Course Guide.2018 -148p.
- 8 Infant and Young Child Nutrition (0–23 months) : recommendations [Текст] / O. V. Katilov, A. V. Varzar', O. Yu. Belousova etc. — Vinnytsia : Nova Knyha, 2019. — 64 p
- 9 Christopher Duggan, John B. Natkins. Nutrition in Pediatrics. 5th Edition. People's Medical Publishing house. USA Shelton. Connecticut;2016 -2814p.
- 10 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Fat-Soluble Vitamins A, D, E and K": for students' specialty 222 "Medicine" of full-time study. Ч.1 / О. І. Сміян, О. К. Романиук. — Sumy : Sumy State University, 2021. — 30 p.
- 11 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Water-Soluble Vitamins " : for students' specialty 222 "Medicine" of full-time study. Ч.1 / О. І. Сміян, О. К. Романиук. — Sumy : Sumy State University, 2022. — 36 p.
- 12 Сміян О.І., Сміян-Горбунова К.О., Лобода А.М., Попов С.В., Січненко П.І., Бинда Т.П., Висоцький І.Ю., Петрашенко В.О., Манько Ю.А., Косарчук В.В., Гордієнко О.В. Macro- and microelements determination in children with rotavirus infection // Zaporozhye medical journal. – 2018. - 20 (3). P. 371-374.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 1 www.bda.uk.com British Dietetic Association
- 2 www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and nutrition information
- 3 www.nutrition.org American Society for Nutritional Sciences

Методична вказівка до заняття № 20.

Тема. Харчування з патологією сечової системи. Особливості харчування при пієлонефриті, циститі, уретриті.

Кількість годин – 2.

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.

Актуальність. У лікуванні хворої дитини однієї з найважливіших місць займає харчування дітей при пієлонефриті, циститі, уретриті. Адекватне фізіологічним можливостям харчування сприяє відновленню функціонального стану органів і систем, створює умови для лікування захворювання.

Мета. Вивчити основні вимоги до організації харчування дітей при пієлонефриті, циститі, уретриті, вміти призначити відповідну дієту.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

Етіологічні чинники при пієлонефриті, циститі, уретриті

Патогенетичні ланцюги розвитку ураження нутрітивних порушень при пієлонефриті, циститі, уретриті

Головний принцип і завдання харчування при пієлонефриті, циститі, уретриті

Перелік продуктів, що рекомендуються при пієлонефриті, циститі, уретриті

Студент повинен вміти :

Призначити харчування при пієлонефриті, циститі, уретриті

Дати рекомендації щодо обмеження продуктів харчування

Призначити водно – сольовий режим при пієлонефриті, циститі, уретриті

Базові знання, вміння, навички необхідні для вивчення теми (міждисциплінарна інтеграція)

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Догляд за дітьми	Особливості здорової та хворої дитини
Пропедевтика дитячого віку	Правила призначення, контролю вигодовування і харчування дітей різного віку

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття

Теоретичні питання до заняття:

Головні симптоми при пієлонефриті, циститі, уретриті

Етапи харчування при пієлонефриті, циститі, уретриті

Перелік продуктів, що рекомендуються при пієлонефриті, циститі, уретриті

Перелік продуктів, що не рекомендуються при пієлонефриті, циститі, уретриті

Вихідний рівень знань та вмінь перевіряється при вирішенні тестових питань , конструктивних питань.

План та організаційна структура заняття:

1.Організаційні заходи - 5 хв.

2. Тестування (на платформі Mix) – 15 хв

3. Контроль та корекція вхідного контролю знань слухачів - 25 хв.

4. Вирішення клінічних кейсів, складання меню, робота з ком комп'ютерними програмами, інші види робіт – 30 хв.

5. Контроль підсумкового рівня знань, аналіз досягнення мети та завдання на наступне заняття – 5 хв.

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Зразки тестових завдань

1. До вимог дієтотерапії при захворюваннях сечовидільної системи відносять наступне, крім:

- A. Обмеження введення речовин, що виводяться переважно нирками
- B. Корекція порушень вуглеводного обміну
- C. Корекція порушень обміну азоту
- D. Корекція порушень водно-сольового обміну
- E. Корекція кислотно-основного стану

2. Введення продуктів, що містять білок тваринного походження відбувається :

- A. Кожні 2 тижні
- B. Кожні 7 днів
- C. Кожні 3 тижні
- D. Кожні 3 дні
- E. Кожні 4 тижні

3. При пієлонефриті з підвищенням температури в перші 1-2 дні необхідно:

- A. Додавання рослинної олії
- B. Введення 0,5-1 л рідини
- C. Введення 1,5-2 л рідини
- D. Обмеження солі
- E. Введення кисломолочних продуктів

4. При пієлонефриті молочно -рослинну дієту призначають :

- A. Протягом 14-21 днів
- B. Протягом 1-2 місяців
- C. Протягом 14-18 днів
- D. Протягом 1-2 днів
- E. Протягом 7-10 днів

Основна література

1 Фізіологія харчування: Підручник. / Павлоцька Л.Ф., Дуденко Н.В., Левітін Є.Я – К.: Університетська книга, 2023. – 480 с.

2 Основи фізіології та гігієни харчування: Навчальний посібник: посібник [Електронний ресурс] / [упоряд. О.В. Онопрієнко, О.М. Онопрієнко]; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2021. – 138 с.

3 Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. – 527 с.

4 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс] : для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми : СумДУ, 2024. — 92 с.
<https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

Допоміжна література

- 1 Нутриціологія (курс за вибором) : методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи для студентів III курсів медичних факультетів за спеціальністю 222 "Медицина" / М.О. Ковалів. Львів, 2018.- 47 с.
 - 2 Харчування дітей перших років (0-23 місяців): клінічна настанова [Текст] / О. В. Катілов, А. В. Варзарь, О. Ю. Белоусова та ін. — Вінниця : Нова Книга, 2019. — 64 с
 - 3 Гігієна харчування з основами нутриціології : підручник; у 2 кн. ; за ред. В.І. Ципріяна. К. : Медицина, 2019.
 - 4 Нутриціологія : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / Н.В. Дуденко, Л.Ф. Павлоцька, Т.А. Лазарєва [та ін.] ; МОНМСУ. 2-ге вид. Харків : Світ Книг, 2019 - 560 с.
 - 5 Здоровий спосіб життя [Текст] : навч. посіб. / О. О. Єжова. — Суми : Університет. кн., 2019. — 127 с.
 - 6 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст] : для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми : СумДУ, 2017. — 24 с.
 - 7 Prof. Ebenezer, O. Ojofeitimi. Nutrition in Health and Diseases. Course Guide.2018 -148p.
 - 8 Infant and Young Child Nutrition (0–23 months) : recommendations [Текст] / О. V. Katilov, A. V. Varzar', O. Yu. Belousova etc. — Vinnytsia : Nova Knyha, 2019. — 64 p
 - 9 Christopher Duggan, John B. Natkins. Nutrition in Pediatrics. 5th Edition. People's Medical Publishing house. USA Shelton. Connecticut;2016 -2814p.
 - 10 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Fat-Soluble Vitamins A, D, E and K": for students' specialty 222 "Medicine" of full-time study. Ч.1 / О. І. Сміян, О. К. Романиук. — Sumy : Sumy State University, 2021. — 30 p.
 - 11 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Water-Soluble Vitamins " : for students' specialty 222 "Medicine" of full-time study. Ч.1 / О. І. Сміян, О. К. Романиук. — Sumy : Sumy State University, 2022. — 36 p.
 - 12 Сміян О.І., Сміян-Горбунова К.О., Лобода А.М., Попов С.В., Січненко П.І., Бинда Т.П., Висоцький І.Ю., Петрашенко В.О., Манько Ю.А., Косарчук В.В., Гордієнко О.В. Macro- and microelements determination in children with rotavirus infection // Zaporozhye medical journal. – 2018. - 20 (3). P. 371-374.
- Інформаційні ресурси в Інтернеті
- 1 www.bda.uk.com British Dietetic Association
 - 2 www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and nutrition information
 - 3 www.nutrition.org American Society for Nutritional Sciences

Методична вказівка до заняття № 21.

Тема. Харчування з патологією сечовивідної системи. Особливості харчування при гломерулонефриті.

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.
Кількість годин – 2.

Актуальність. У лікуванні хворого однієї з найважливіших місць займає харчування з патологією сечовивідної системи. Адекватне фізіологічним можливостям харчування сприяє відновленню функціонального стану органів і систем, створює умови для лікування захворювання.

Мета. Вивчити основні вимоги до організації харчування хворого з патологією сечовивідної системи, вміти призначити відповідну діету.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

Етіологічні чинники при гломерулонефриті

Патогенетичні ланцюги розвитку ураження нутрітивних порушень при гломерулонефриті

Головний принцип і завдання харчування при гломерулонефриті

Перелік продуктів, що рекомендуються при гломерулонефриті

Студент повинен вміти :

Призначити харчування при гломерулонефриті

Дати рекомендації щодо обмеження продуктів харчування

гломерулонефриті

Базові знання, вміння, навички необхідні для вивчення теми (міждисциплінарна інтеграція)

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Нормальна та патологічна фізіологія	Особливості процесів травлення при патології.
Біохімія	Компоненти їжі. Будова, роль в організмі

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття

Теоретичні питання до заняття:

Головні симптоми при гломерулонефриті

Етапи харчування при гломерулонефриті

Перелік продуктів, що рекомендуються при гломерулонефриті

Перелік продуктів, що не рекомендуються при гломерулонефриті

План та організаційна структура заняття:

1. Організаційні заходи - 5 хв.

2. Тестування (на платформі Міх) – 15 хв

3. Контроль та корекція вхідного контролю знань слухачів - 25 хв.

4. Вирішення клінічних кейсів, складання меню, робота з ком комп'ютерними програмами, інші види робіт – 30 хв.

5. Контроль підсумкового рівня знань, аналіз досягнення мети та завдання на наступне заняття – 5 хв.

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Зразки тестових завдань

1. При дієтотерапії в гострому періоді та при загостренні хронічного гломерулонефриту використовують перераховане нижче, крім:

А. Яйце куряче

- В. Кефір
 - С. Макаронні вироби
 - Д. М'ясо
 - Е. Молоко
2. При хронічному гломерулонефриті з помірним сечовим синдромом дієта 7 призначається :
- А. З моменту діагностики основного захворювання
 - В. З моменту діагностики ниркової недостатності
 - С. При відсутності даних щодо загострення захворювання
 - Д. При відсутності клінічного ефекту від терапії
 - Е. При відсутності даних про наявність ниркової недостатності
3. При розвитку сільвтрачаючого синдрому при гломерулонефриті призначають:
- А. Кухонну сіль до 3 г / добу
 - В. Додаткове введення рідини до 100 мл / кг
 - С. Кухонну сіль до 1 г / добу
 - Д. Додаткове введення рідини до 250 мл / кг
 - Е. Кухонну сіль до 2 г / добу
4. Розширення дієти при гострому та хронічному гломерулонефриті відбувається при:
- А. Стиханні загострення
 - В. Повної клініко -лабораторної ремісії
 - С. Клінічної ремісії
 - Д. Зникненні сільвтрачаючого синдрому
 - Е. Лабораторної ремісії

Основна література

- 1 Фізіологія харчування: Підручник. / Павлоцька Л.Ф., Дуденко Н.В., Левітін Є.Я – К.: Університетська книга, 2023. – 480 с.
- 2 Основи фізіології та гігієни харчування: Навчальний посібник: посібник [Електронний ресурс] / [упоряд. О.В. Онопрієнко, О.М. Онопрієнко]; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2021. – 138 с.
- 3 Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. – 527 с.
- 4 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс] : для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми : СумДУ, 2024. — 92 с.
<https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

Допоміжна література

- 1 Нутриціологія (курс за вибором) : методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи для студентів III курсів медичних факультетів за спеціальністю 222 "Медицина" / М.О. Ковалів. Львів, 2018.- 47 с.
- 2 Харчування дітей перших років (0-23 місяців): клінічна настанова [Текст] / О. В. Катілов, А. В. Варзарь, О. Ю. Белоусова та ін. — Вінниця : Нова Книга, 2019. — 64 с
- 3 Гігієна харчування з основами нутриціології : підручник; у 2 кн. ; за ред. В.І. Ципріяна. К. : Медицина, 2019.
- 4 Нутриціологія : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / Н.В. Дуденко, Л.Ф. Павлоцька, Т.А. Лазарева [та ін.] ; МОНМСУ. 2-ге вид. Харків : Світ Книг, 2019 - 560 с.

- 5 Здоровий спосіб життя [Текст] : навч. посіб. / О. О. Єжова. — Суми : Університет. кн., 2019. — 127 с.
- 6 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст] : для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми : СумДУ, 2017. — 24 с.
- 7 Prof. Ebenezer, O. Ojofeitimi. Nutrition in Health and Diseases. Course Guide. 2018 -148p.
- 8 Infant and Young Child Nutrition (0–23 months) : recommendations [Текст] / O. V. Katilov, A. V. Varzar', O. Yu. Belousova etc. — Vinnytsia : Nova Knyha, 2019. — 64 p
- 9 Christopher Duggan, John B. Natkins. Nutrition in Pediatrics. 5th Edition. People's Medical Publishing house. USA Shelton. Connecticut; 2016 -2814p.
- 10 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Fat-Soluble Vitamins A, D, E and K": for students' specialty 222 "Medicine" of full-time study. Ч.1 / О. І. Сміян, О. К. Романиук. — Sumy : Sumy State University, 2021. — 30 p.
- 11 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Water-Soluble Vitamins " : for students' specialty 222 "Medicine" of full-time study. Ч.1 / О. І. Сміян, О. К. Романиук. — Sumy : Sumy State University, 2022. — 36 p.
- 12 Сміян О.І., Сміян-Горбунова К.О., Лобода А.М., Попов С.В., Січненко П.І., Бинда Т.П., Висоцький І.Ю., Петрашенко В.О., Манько Ю.А., Косарчук В.В., Гордієнко О.В. Macro- and microelements determination in children with rotavirus infection // Zaporozhye medical journal. – 2018. - 20 (3). P. 371-374.
- Інформаційні ресурси в Інтернеті
- 1 www.bda.uk.com British Dietetic Association
- 2 www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and nutrition information
- 3 www.nutrition.org American Society for Nutritional Sciences

Методична вказівка до заняття 22.

Тема. Особливості харчування при дисметаболічній нефропатії (гіпероксалурії, гіперуратурії, гіперфосфатурії).

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.

Кількість годин – 2.

Актуальність. У лікуванні хворого однієї з найважливіших місць займає харчування при дисметаболічній нефропатії (гіпероксалурії, гіперуратурії, гіперфосфатурії). Адекватне фізіологічним можливостям лікувальне харчування сприяє відновленню функціонального стану органів і систем, створює умови для одужання.

Мета. Вивчити основні вимоги до організації харчування при дисметаболічній нефропатії (гіпероксалурії, гіперуратурії, гіперфосфатурії), вміти призначити відповідну захворюванню дієту.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

Етіологічні чинники при дисметаболічній нефропатії (гіпероксалурії, гіперуратурії, гіперфосфатурії)

Варіанти при дисметаболічній нефропатії - гіпероксалурії, гіперуратурії, гіперфосфатурії

Роль дієтотерапії в лікуванні при дисметаболічній нефропатії (гіпероксалурії, гіперуратурії, гіперфосфатурії)

Особливості призначення дієтотерапії при дисметаболическій нефропатії (гіпероксалурії, гіперуратурії, гіперфосфатурії)

Студент повинен вміти :

Діагностувати дисметаболическу нефропатію (гіпероксалурію, гіперуратурию, гіперфосфатурию)

Призначити дієту при дисметаболическій нефропатії - гіпероксалурії

Призначити дієту при дисметаболическій нефропатії - гіперуратурії

Призначити дієту при дисметаболическій нефропатії - гіперфосфатурії

Базові знання, вміння, навички необхідні для вивчення теми (міждисциплінарна інтеграція)

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Нормальна та патологічна фізіологія	Особливості процесів травлення при патології.
Біохімія	Компоненти їжі. Будова, роль в організмі

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття

Теоретичні питання до заняття:

Роль дієтотерапії в лікуванні дисметаболическій нефропатії (гіпероксалурії, гіперуратурії, гіперфосфатурії)

Вплив форми дисметаболическій нефропатії (гіпероксалурії, гіперуратурії, гіперфосфатурії) на особливості призначення дієтотерапії

Вплив на особливості дієтотерапії віку, особливостей захворювання

Вихідний рівень знань та вмінь перевіряється при вирішенні тестових питань , конструктивних питань.

План та організаційна структура заняття:

1.Організаційні заходи - 5 хв.

2. Тестування (на платформі Міх) – 15 хв

3. Контроль та корекція вхідного контролю знань слухачів - 25 хв.

4. Вирішення клінічних кейсів, складання меню, робота з комп'ютерними програмами, інші види робіт – 30 хв.

5. Контроль підсумкового рівня знань, аналіз досягнення мети та завдання на наступне заняття – 5 хв.

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Зразки тестових завдань

1. При гіпероксалурії дієта складається з усього переліченого нижче, крім:

А. Картопля

В. Листові овочі

С. Капуста

Д. Білий хліб

Е. Рослинна олія

2. При гіпероксалурії дієта складається з переліченого нижче продуктів, крім:
 - A. Цитрусові
 - B. М'ясні продукти
 - C. Вершкове масло
 - D. Риба
 - E. Диня
3. При гіпероксалурії обмежується вживання всіх нижчеперелічених продуктів, крім:
 - A. Щавель
 - B. Шпинат
 - C. Кава
 - D. Інжир
 - E. Какао
4. При гіпероксалурії обмежується вживання всіх нижчеперелічених продуктів, крім:
 - A. Морква
 - B. Шоколад
 - C. М'який сир
 - D. Сир
 - E. Цитрусові
5. При гіперуратурії рекомендують нижчеперелічені продукти, крім:
 - A. Абрикоси
 - B. Свинина
 - C. Молоко
 - D. Кефір
 - E. м'який сир
6. При гіперуратурії рекомендують нижчеперелічені продукти, крім:
 - A. Капуста
 - B. Картопля
 - C. Морква
 - D. Диня
 - E. М'ясо кролика

Основна література

- 1 Фізіологія харчування: Підручник. / Павлоцька Л.Ф., Дуденко Н.В., Левітін Є.Я – К.: Університетська книга, 2023. – 480 с.
- 2 Основи фізіології та гігієни харчування: Навчальний посібник: посібник [Електронний ресурс] / [упоряд. О.В. Онопрієнко, О.М. Онопрієнко]; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2021. – 138 с.
- 3 Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. – 527 с.
- 4 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс] : для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми : СумДУ, 2024. — 92 с.
<https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

Допоміжна література

- 1 Нутриціологія (курс за вибором) : методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи для студентів III курсів медичних факультетів за спеціальністю 222 "Медицина" / М.О. Ковалів. Львів, 2018.- 47 с.
 - 2 Харчування дітей перших років (0-23 місяців): клінічна настанова [Текст] / О. В. Катілов, А. В. Варзарь, О. Ю. Белоусова та ін. — Вінниця : Нова Книга, 2019. — 64 с
 - 3 Гігієна харчування з основами нутриціології : підручник; у 2 кн. ; за ред. В.І. Ципріяна. К. : Медицина, 2019.
 - 4 Нутриціологія : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / Н.В. Дуденко, Л.Ф. Павлоцька, Т.А. Лазарєва [та ін.] ; МОНМСУ. 2-ге вид. Харків : Світ Книг, 2019 - 560 с.
 - 5 Здоровий спосіб життя [Текст] : навч. посіб. / О. О. Єжова. — Суми : Університет. кн., 2019. — 127 с.
 - 6 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст] : для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми : СумДУ, 2017. — 24 с.
 - 7 Prof. Ebenezer, O. Ojofeitimi. Nutrition in Health and Diseases. Course Guide. 2018 -148p.
 - 8 Infant and Young Child Nutrition (0–23 months) : recommendations [Текст] / O. V. Katilov, A. V. Varzar', O. Yu. Belousova etc. — Vinnytsia : Nova Knyha, 2019. — 64 p
 - 9 Christopher Duggan, John B. Natkins. Nutrition in Pediatrics. 5th Edition. People's Medical Publishing house. USA Shelton. Connecticut; 2016 -2814p.
 - 10 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Fat-Soluble Vitamins A, D, E and K": for students' specialty 222 "Medicine" of full-time study. Ч.1 / О. І. Сміян, О. К. Романиук. — Sumy : Sumy State University, 2021. — 30 p.
 - 11 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Water-Soluble Vitamins " : for students' specialty 222 "Medicine" of full-time study. Ч.1 / О. І. Сміян, О. К. Романиук. — Sumy : Sumy State University, 2022. — 36 p.
 - 12 Сміян О.І., Сміян-Горбунова К.О., Лобода А.М., Попов С.В., Січненко П.І., Бинда Т.П., Висоцький І.Ю., Петрашенко В.О., Манько Ю.А., Косарчук В.В., Гордієнко О.В. Macro- and microelements determination in children with rotavirus infection // Zaporozhye medical journal. – 2018. - 20 (3). P. 371-374.
- Інформаційні ресурси в Інтернеті
- 1 www.bda.uk.com British Dietetic Association
 - 2 www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and nutrition information
 - 3 www.nutrition.org American Society for Nutritional Sciences

Методична вказівка до заняття 23.

Тема. Особливості харчування при інфекціях.

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.
Кількість годин – 2.

Актуальність. Інфекційні захворювання залишаються однією з провідних причин дитячої та загальної захворюваності у світі. Перебіг інфекційного процесу супроводжується

активацією імунної системи, підвищенням енергетичних витрат, посиленням катаболізмом білків та втратою мікроелементів і вітамінів. У таких умовах харчування набуває особливого значення, оскільки адекватне забезпечення організму поживними речовинами сприяє підвищенню опірності до інфекцій, прискорює процес одужання та знижує ризик ускладнень. Рациональна дієтотерапія допомагає зберегти нутритивний статус пацієнта, компенсувати втрати рідини й електролітів, нормалізувати роботу кишково-шлункового тракту та підтримати функціонування імунної системи.

Мета. Вивчити основні вимоги до організації харчування при інфекціях, вміти призначити відповідну захворюванню дієту.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

Етіологічні чинники при інфекціях

Патогенетичні ланцюги розвитку ураження нутритивних порушень при інфекціях

Головний принцип і завдання харчування при інфекціях

Перелік продуктів, що рекомендуються при інфекціях

Перелік сумішей, що рекомендуються при інфекціях дітям раннього віку

Студент повинен вміти :

Призначити харчування при інфекціях

Дати рекомендації щодо вживання рідини при інфекціях

Додати продукти, що рекомендуються при інфекціях

Призначити суміші, що рекомендуються при дитячих інфекціях у дітей раннього віку

Базові знання, вміння, навички необхідні для вивчення теми (міждисциплінарна інтеграція)

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Догляд за дітьми	Особливості здорової та хворої дитини
Пропедевтика дитячого віку	Правила призначення, контролю вигодовування і харчування дітей різного віку

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття

Теоретичні питання до заняття:

Головні симптоми при дитячих інфекціях

Етапи харчування при дитячих інфекціях в залежності ступеню тяжкості захворювання

Перелік продуктів, що рекомендуються при дитячих інфекціях

Перелік сумішей, що призначаються при дитячих інфекціях

Вихідний рівень знань та вмінь перевіряється при вирішенні тестових питань , конструктивних питань.

План та організаційна структура заняття:

1.Організаційні заходи - 5 хв.

2. Тестування (на платформі Mix) – 15 хв

3. Контроль та корекція вхідного контролю знань слухачів - 25 хв.

4. Вирішення клінічних кейсів, складання меню, робота з ком комп'ютерними програмами, інші види робіт – 30 хв.

5. Контроль підсумкового рівня знань, аналіз досягнення мети та завдання на наступне заняття – 5 хв.

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Зразки тестових завдань

1. При гострих дитячих інфекціях першочерговою умовою адекватної дієтотерапії є:
 - A. Забезпечення достатньої кількості кілокалорій
 - B. Забезпечення достатньої кількості рідини
 - C. Забезпечення достатньої кількості білків
 - D. Забезпечення достатньої кількості жирів
 - E. Забезпечення достатньої кількості вуглеводів
2. У гострому періоді інфекційного захворювання дитина годується:
 - A. 5-7 разів на день
 - B. 4-5 разів на день
 - C. 2-3 разів на день
 - D. 8-10 разів на день
 - E. 6-8 разів на день
3. У гострому періоді інфекційного захворювання страви дають:
 - A. Приготованими на пару
 - B. У вигляді каш
 - C. З мінімальним додаванням спецій
 - D. У рідкому, напіврідкому вигляді
 - E. У вигляді каш на половинному молоці
4. У гострому періоді інфекційного захворювання м'ясо птиці і риба:
 - A. Готуються на пару
 - B. Готуються у вигляді пюре або суфле
 - C. Перетираються
 - D. Виключають з харчування
 - E. Не підсолюються
5. У періоді одужання інфекційного захворювання в раціоні дитини кількість білка:
 - A. Збільшується на 15-20%
 - B. Зменшується на 25-30%
 - C. Збільшується на 5-10%
 - D. Збільшується на 30-40%
 - E. Зменшується на 15-20%
6. У харчуванні дитини з гострим інфекційним захворюванням призначення кисломолочних продуктів раціонально внаслідок зазначеного нижче, крім:
 - A. Легке переварювання
 - B. Інгібують запалення
 - C. Легке всмоктування
 - D. Нормалізують мікрофлору
 - E. Підвищують апетит

Основна література

1 Фізіологія харчування: Підручник. / Павлоцька Л.Ф., Дуденко Н.В., Левітін Є.Я – К.: Університетська книга, 2023. – 480 с.

- 2 Основи фізіології та гігієни харчування: Навчальний посібник: посібник [Електронний ресурс] / [упоряд. О.В. Онопрієнко, О.М. Онопрієнко]; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2021. – 138 с.
- 3 Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. – 527 с.
- 4 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс] : для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми : СумДУ, 2024. — 92 с.
<https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

Допоміжна література

- 1 Нутриціологія (курс за вибором) : методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи для студентів III курсів медичних факультетів за спеціальністю 222 "Медицина" / М.О. Ковалів. Львів, 2018.- 47 с.
- 2 Харчування дітей перших років (0-23 місяців): клінічна настанова [Текст] / О. В. Катілов, А. В. Варзарь, О. Ю. Белоусова та ін. — Вінниця : Нова Книга, 2019. — 64 с
- 3 Гігієна харчування з основами нутриціології : підручник; у 2 кн. ; за ред. В.І. Ципріяна. К. : Медицина, 2019.
- 4 Нутриціологія : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / Н.В. Дуденко, Л.Ф. Павлоцька, Т.А. Лазарева [та ін.] ; МОНМСУ. 2-ге вид. Харків : Світ Книг, 2019 - 560 с.
- 5 Здоровий спосіб життя [Текст] : навч. посіб. / О. О. Єжова. — Суми : Університет. кн., 2019. — 127 с.
- 6 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст] : для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми : СумДУ, 2017. — 24 с.
- 7 Prof. Ebenezer, O. Ojofeitimi. Nutrition in Health and Diseases. Course Guide.2018 -148p.
- 8 Infant and Young Child Nutrition (0–23 months) : recommendations [Текст] / О. V. Katilov, A. V. Varzar', O. Yu. Belousova etc. — Vinnytsia : Nova Knyha, 2019. — 64 p
- 9 Christopher Duggan, John B. Natkins. Nutrition in Pediatrics. 5th Edition. People's Medical Publishing house. USA Shelton. Connecticut;2016 -2814p.
- 10 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Fat-Soluble Vitamins A, D, E and K": for students' specialty 222 "Medicine" of full-time study. Ч.1 / О. І. Smiyan, О. К. Romaniuk. — Sumy : Sumy State University, 2021. — 30 p.
- 11 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Water-Soluble Vitamins " : for students' specialty 222 "Medicine" of full-time study. Ч.1 / О. І. Smiyan, О. К. Romaniuk. — Sumy : Sumy State University, 2022. — 36 p.
- 12 Сміян О.І., Сміян-Горбунова К.О., Лобода А.М.,Попов С.В., Січненко П.І., Бинда Т.П., Висоцький І.Ю., Петрашенко В.О., Манько Ю.А., Косарчук В.В., Гордієнко О.В. Macro- and microelements determination in children with rotavirus infection // Zaporozhye medical journal. – 2018. - 20 (3). P. 371-374.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 1 www.bda.uk.com British Dietetic Association

- 2 www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and nutrition information
- 3 www.nutrition.org American Society for Nutritional Sciences

Методична вказівка до заняття №24.
Тема. Харчування хворих з серцево-судинної патологією.

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.
 Кількість годин – 2.

Актуальність. Серцево-судинні захворювання залишаються основною причиною смертності у світі та в Україні. Одним із ключових модифікованих факторів ризику розвитку серцево-судинних захворювань є харчування, яке безпосередньо впливає на рівень холестерину, артеріальний тиск, масу тіла та стан судин. Раціональна дієта сприяє профілактиці атеросклерозу, гіпертонії та ішемічної хвороби серця, а також підвищує ефективність медикаментозного лікування. Тому корекція харчування є важливим і доступним методом зниження ризику серцево-судинних ускладнень та покращення якості життя пацієнтів. Адекватне фізіологічним можливостям харчування сприяє відновленню функціонального стану органів і систем, створює умови для лікування захворювання.

Мета. Вивчити основні вимоги до організації харчування хворих з серцево-судинної патологією, вміти призначити відповідну дієту.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

Етіологічні чинники при серцево-судинної патології

Патогенетичні ланцюги розвитку ураження нутритивних порушень при серцево-судинної патології

Головний принцип і завдання харчування при серцево-судинної патології

Перелік продуктів, що рекомендуються при серцево-судинної патології

Студент повинен вміти :

Призначити харчування при серцево-судинної патології

Дати рекомендації щодо обмеження продуктів харчування

Призначити і вказати тривалість дієти 10

Призначити водно – сольовий режим при серцево-судинної патології

Базові знання, вміння, навички необхідні для вивчення теми (міждисциплінарна інтеграція)

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Догляд за дітьми	Особливості здорової та хворої дитини
Пропедевтика дитячого віку	Правила призначення, контролю вигодовування і харчування дітей різного віку

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття

Теоретичні питання до заняття:

Головні симптоми при серцево-судинної патології

Етапи харчування при серцево-судинної патології

Перелік продуктів, що рекомендуються при серцево-судинної патології

Перелік продуктів, що не рекомендуються при серцево-судинної патології

План та організаційна структура заняття:

1. Організаційні заходи - 5 хв.
2. Тестування (на платформі Mix) – 15 хв
3. Контроль та корекція вхідного контролю знань слухачів - 25 хв.
4. Вирішення клінічних кейсів, складання меню, робота з ком комп'ютерними програмами, інші види робіт – 30 хв.
5. Контроль підсумкового рівня знань, аналіз досягнення мети та завдання на наступне заняття – 5 хв.

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Зразки тестових завдань

1. Вміст білку при дієтотерапії у дітей з серцево-судинною патологією становить:
 - A. Знижений на 20 %
 - B. Рівний фізіологічній нормі
 - C. Підвищений на 20 %
 - D. Знижений на 10 %
 - E. Підвищений на 10 %
2. Вміст рослинної олії при дієтотерапії у дітей молодшого віку з серцево-судинною патологією становить:
 - A. Не менш ніж 10 г / добу
 - B. Не менш ніж 5 г / добу
 - C. Не менш ніж 1 г / добу
 - D. Не менш ніж 15 г / добу
 - E. Не менш ніж 5 г / добу
3. Обмеження жирів при дієтотерапії у дітей з серцево-судинною патологією:
 - A. Всіх жирів на 15 %
 - B. За рахунок тугоплавких жирів
 - C. За рахунок рослинних жирів
 - D. За рахунок молочних жирів
 - E. За рахунок трансжирів
4. У дієтотерапії дітей з серцево-судинною патологією рекомендується введення нижчеперелічених продуктів, крім:
 - A. Картопля
 - B. Кольорова капуста
 - C. Ягоди
 - D. Морква
 - E. Какао
5. У дієтотерапії дітей з серцево-судинною патологією рекомендується введення нижчеперелічених продуктів, крім:
 - A. Чорнослив
 - B. Прянощі
 - C. Капустяний сік

- D. Буряковий сік
- E. Моркв'яний сік
- 6. При дієтотерапії у дітей з серцево-судинною патологією:
 - A. За рахунок молочних продуктів було не менше 15 % тваринних білків
 - B. За рахунок молочних продуктів було не менше 5 % тваринних білків
 - C. За рахунок молочних продуктів було не менше 10 % тваринних білків
 - D. За рахунок молочних продуктів було не менше 25 % тваринних білків
 - E. За рахунок молочних продуктів було не менше 45 % тваринних білків

Основна література

- 1 Фізіологія харчування: Підручник. / Павлоцька Л.Ф., Дуденко Н.В., Левітін Є.Я – К.: Університетська книга, 2023. – 480 с.
- 2 Основи фізіології та гігієни харчування: Навчальний посібник: посібник [Електронний ресурс] / [упоряд. О.В. Онопрієнко, О.М. Онопрієнко]; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : ЧДТУ, 2021. – 138 с.
- 3 Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. – 527 с.
- 4 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс] : для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми : СумДУ, 2024. — 92 с.
<https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

Допоміжна література

- 1 Нутриціологія (курс за вибором) : методичні вказівки до практичних занять і самостійної роботи для студентів III курсів медичних факультетів за спеціальністю 222 "Медицина" / М.О. Ковалів. Львів, 2018.- 47 с.
- 2 Харчування дітей перших років (0-23 місяців): клінічна настанова [Текст] / О. В. Катілов, А. В. Варзарь, О. Ю. Белоусова та ін. — Вінниця : Нова Книга, 2019. — 64 с
- 3 Гігієна харчування з основами нутриціології : підручник; у 2 кн. ; за ред. В.І. Ципріяна. К. : Медицина, 2019.
- 4 Нутриціологія : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / Н.В. Дуденко, Л.Ф. Павлоцька, Т.А. Лазарєва [та ін.] ; МОНМСУ. 2-ге вид. Харків : Світ Книг, 2019 - 560 с.
- 5 Здоровий спосіб життя [Текст] : навч. посіб. / О. О. Єжова. — Суми : Університет. кн., 2019. — 127 с.
- 6 Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст] : для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми : СумДУ, 2017. — 24 с.
- 7 Prof. Ebenezer, O. Ojofeitimi. Nutrition in Health and Diseases. Course Guide.2018 -148p.
- 8 Infant and Young Child Nutrition (0–23 months) : recommendations [Текст] / O. V. Katilov, A. V. Varzar', O. Yu. Belousova etc. — Vinnytsia : Nova Knyha, 2019. — 64 p
- 9 Christopher Duggan, John B. Natkins. Nutrition in Pediatrics. 5th Edition. People's Medical Publishing house. USA Shelton. Connecticut;2016 -2814p.
- 10 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Fat-Soluble Vitamins A, D, E and K": for students' specialty 222 "Medicine" of

full-time study. Ч.1 / О. І. Сміян, О. К. Романиук. — Sumy : Sumy State University, 2021. — 30 р.

11 Methodical instructions for practical lessons on the discipline "Nutriciology" on the topic "Disorders of the Water-Soluble Vitamins " : for students' specialty 222 "Medicine" of full-time study. Ч.1 / О. І. Сміян, О. К. Романиук. — Sumy : Sumy State University, 2022. — 36 р.

12 Сміян О.І., Сміян-Горбунова К.О., Лобода А.М., Попов С.В., Січненко П.І., Бинда Т.П., Висоцький І.Ю., Петрашенко В.О., Манько Ю.А., Косарчук В.В., Гордієнко О.В. Macro- and microelements determination in children with rotavirus infection // Zaporozhye medical journal. – 2018. - 20 (3). Р. 371-374.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1 www.bda.uk.com British Dietetic Association

2 www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and nutrition information

3 www.nutrition.org American Society for Nutritional Sciences

Методична вказівка до заняття 25.

Тема. Екологічна безпечність продуктів харчування.

Диференційний залік

Місце проведення заняття: учбова кімната, відділення міської дитячої клінічної лікарні.

Кількість годин – 2.

Актуальність. Нинішня екологічна ситуація та стан здоров'я населення в Україні, можуть характеризуватися, як кризові. Порушення рівноваги природних процесів призвело до розвитку екологічної деградації більшої частини території нашої держави. Зростаюче забруднення навколишнього середовища значно порушило екологічну рівновагу в системі людина-довкілля. Закономірним наслідком цього явилось погіршення стану здоров'я населення, оскільки організм людини зазнає дії таких хімічних і фізичних факторів, до яких у нього не вироблено адаптації в процесі еволюції.

Мета. Вивчити основні вимоги до організації харчування в умовах екологічного забруднення дієту.

Конкретні цілі

Студент повинен знати:

- поняття екологічної безпечності харчових продуктів;
- основні джерела хімічного, біологічного та радіаційного забруднення харчових продуктів;
- джерела надходження нітратів і нітритів до організму людини та їх вплив на здоров'я;
- сучасні гігієнічні вимоги до якості та безпечності харчових продуктів;
- принципи раціонального харчування населення в умовах екологічного неблагополуччя;
- основні заходи профілактики харчових отруєнь та аліментарно-зумовлених захворювань.

Студент повинен вміти:

- оцінити можливі ризики, пов'язані зі споживанням потенційно забруднених харчових продуктів;
- надати рекомендації щодо вибору безпечних продуктів харчування;
- розробити рекомендації щодо корекції харчового раціону в умовах екологічного навантаження;
- визначити основні заходи профілактики нітратного забруднення харчових продуктів;
- надати рекомендації щодо профілактики харчових отруєнь та аліментарно-зумовлених захворювань.

Завдання для самостійної роботи при підготовці студента до заняття

Теоретичні питання до заняття:

1. Поняття про екологічну безпечність харчових продуктів.
2. Основні джерела забруднення харчових продуктів (нітрати, нітрити, пестициди, важкі метали, мікотоксини, радіонукліди) та їх вплив на здоров'я людини.
3. Нітратне забруднення продуктів харчування і питної води. Основні джерела надходження нітратів до організму людини.
4. Вплив нітратів і нітритів на організм дітей та дорослих.
5. Особливості харчування населення в екологічно несприятливих регіонах.
6. Харчові чинники, що підвищують природні механізми детоксикації організму.
7. Гігієнічні вимоги до якості та безпечності харчових продуктів.
8. Принципи профілактики харчових отруєнь та аліментарно-зумовлених захворювань.
9. Роль харчових волокон, пробіотичних продуктів, антиоксидантів, вітамінів і повноцінного білка у профілактиці негативного впливу екологічних забруднювачів.
10. Практичні рекомендації щодо зменшення надходження нітратів та інших ксенобіотиків із продуктами харчування.

Ілюстративний матеріал: ситуаційні задачі, результати досліджень, приклади меню хворих, слайди, навчальні відеоматеріали.

Види та форми контролю: опитування та усні коментарі викладача за його результатами, Розв'язування ситуаційних завдань, захист презентацій та рефератів, взаємооцінювання, Настанови викладача в процесі виконання практичних завдань, тестування, дискусії у фокус-групах.

Завдання для самостійної підготовки: робота з тематичною літературою в бібліотеці, дискусії, обмін досвідом.

Теоретичні питання до підсумкового модульного контролю

1. Основні вимоги до організації харчування хворого.
2. Харчовий статус. Оцінка індивідуального харчового статусу.
3. Живлення, поживні речовини та інші субстанції, які вони містять, їх дія, взаємодія та баланс у здорової чи хворої людини.
4. Характеристика лікувальних дієт.
5. Особливості лікувального харчування при залізодефіцитній анемії.
6. Особливості профілактичного харчування при залізодефіцитній анемії, групи продуктів за вмістом заліза.
7. Особливості лікувального харчування при ожирінні, основні принципи, періоди.
8. Особливості харчування при целіакії, принципи елімінаційної дієти, перелік продуктів, що не містять глютен, етапи дієтотерапії.
9. Особливості харчування при лактозній недостатності, характеристика низьколактозних сумішей.
10. Особливості харчування на першому році, введення прикорму, особливості харчування дітей старшого віку.
11. Особливості харчування при інфекціях, при лихоманці, особливості призначення білків, жирів, вуглеводів.
12. Особливості харчування з хронічними захворюваннями органів травлення, загальні принципи.
13. Особливості харчування з хронічними захворюваннями шлунка і дванадцятипалої кишки з підвищеною секреторною функцією.
14. Особливості харчування з хронічними захворюваннями шлунка і дванадцятипалої кишки зі зниженою секреторною функцією.

15. Особливості харчування з хронічними захворюваннями жовчних шляхів і печінки.
16. Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями шлункової залози.
17. Особливості харчування з хронічними закрепам.
18. Харчування дітей з патологією сечовивідної системи.
19. Харчування дітей при гломерулонефриті.
20. Особливості харчування при пієлонефриті, циститі, уретриті.
21. Харчування дітей при дисметаболическій нефропатії, при гіпероксалурії, гіперуратурії, гіперфосфатурії.
22. Особливості харчування з серцево-судинною патологією.
23. Особливості харчування при розвитку серцевої недостатності.
24. Принципи дієтотерапії при цукровому діабеті.
25. Харчування дітей зі фенілкетонурією, особливості елімінаційної дієти.
26. Харчування дітей зі галактоземією, особливості елімінаційної дієти.
27. Особливості екологічної безпеки продуктів харчування, стан нітратного забруднення, особливості харчування в умовах екологічного несприятливих умовах.
28. Харчування вагітних та жінок під час грудного вигодовування.
29. Особливості харчування людей похилого та грудного віку.
30. Особливості дієтичного харчування дорослих та дітей з патологією опорно-рухового апарату.

Основна література

23. Основи дієтології та клінічного харчування: науково-обґрунтовані підходи до раціонального харчування, нутритивної підтримки та дієтотерапії: навчальний посібник / В.В. Бабієнко, А.В. Шанигін – Одеса: Прес-кур'єр, 2025. – 460 с.

24. Алергія у дітей. Клініко-молекулярні аспекти: навч. посіб. / С.П. Кривопустов, О.П. Волосовець, М.В. Кривопустова — К.: ВСВ «Медицина», 2025. — 151 с

Допоміжна література

111. Нутриціологія: Навчальний посібник; Під заг. ред. Н.В.Дуденко. Харків: Світ Книг, 2022. – 527 с.

112. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування у разі дитячих інфекцій" із дисципліни "Нутриціологія" (Особливості правильного харчування у разі різних захворювань) [Електронний ресурс]: для здобувачів спец. 222 Медицина, 228 "Педіатрія" та лікарів-інтернів очної форми здобуття вищої освіти / О. І. Сміян, О. Г. Васильєва, О. К. Романюк та ін. — Суми: СумДУ, 2024. — 92 с.
<https://lib.sumdu.edu.ua/library/DocumentDescription?docid=USH.9377147>

113. Методичні вказівки на тему "Особливості харчування дітей з хронічними захворюваннями підшлункової залози" з дисципліни "Нутриціологія" [Текст]: для студ. спец. 7.110101 "Лікувальна справа" денної форми навчання / О. І. Сміян, С. В. Попов, О. К. Редько. — Суми: СумДУ, 2017. — 24 с.

114. Методичні вказівки до проведення практичних занять на тему "Особливості харчування дорослих та дітей із серцево-судинною патологією" з дисциплін "Нутриціологія (особливості правильного харчування при різних захворюваннях)", "Сестринська практика. Практика педіатрична", "Догляд за хворими. Практика педіатрична" / уклад.: О. І. Сміян, Ю. А. Манько, О. Г. Васильєва. Суми: Сумський державний університет, 2026. 33 с.

115. Сміян О.І., Голюк К.О., Васильєва О.Г., Манько Ю.А. Зв'язок між дефіцитом вітаміну D та COVID-19. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія Медицина. 2025. Т. 33. № 2(53). С. 256–268.

116. Резніченко Ю. Г., Резніченко Н. Ю., Сміян О. І., Гиря О. М., Красько М. П., Кокайло О. І. Атопічний дерматит: шляхи оптимізації лікування із застосуванням «Біонорму» // Український журнал дерматології, венерології, косметології. 2025. № 4 (99). С. 32–40. DOI: 10.30978/UJDVK2025-4-32.

117. Methodical instructions for practical lessons on the topic “Cow’s Milk Protein Allergy (CMPA) in term and preterm infants” on the discipline “European experience in the feeding of infants / compilers: K. O. Holiuk, Ju. A. Manko. – Sumy : Sumy State University, 2024. – 18 p.

118. Smiyan OI, Taramak LV, Smiian KO, Vasilyeva OH, Vysotsky IYu, Reznynchenko YuH, Aleksakhina TO. (2024). Zinc levels in children with community-acquired pneumonia: a comparative study in the context of SARS-CoV-2 infection. Modern Pediatrics. Ukraine. 8(144): 30-33. doi: 10.15574/SP.2024.8(144).3033.

119. Loboda, A., Petrashenko, V., Man’ko, Y., Smiyan, O., Vasylieva, O., Sichnenko, P., Horbas, V., Goliuk, K., Reznichenko, Y., Reznichenko, G., & Aleksakhina, T. (2026). NUTRIGENETICS AND PERSONALIZED NUTRITION IN PEDIATRIC METABOLIC DISORDERS: GENETIC DETERMINANTS OF OBESITY AND DIABETES MELLITUS. Eastern Ukrainian Medical Journal, 14(1), 28-38. [https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14\(1\);28-38](https://doi.org/10.21272/eumj.2026;14(1);28-38).

120. Popov S, Profatylo A, Turner M, Smiian O. Features of the intestinal microbiome and the level of local inflammatory response in newborns with neonatal encephalopathy. Odesa Medical Journal. 2024;3(188):45-51. DOI <https://doi.org/10.32782/2226-2008-2024-3-8>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

- 1 www.bda.uk.com British Dietetic Association
- 2 www.nutrition.org.uk British Nutrition Foundation: general food and nutrition information
- 3 www.nutrition.org American Society for Nutritional Sciences

